

MASTEROPPGAVE

«FRA MASSIV STØTTE TIL EN TIME I UKA»

En studie om tverrfaglig samarbeid mellom barnevernet og voksentjenesten/rustjenesten ved sårbare overganger

Christine Nygård

11.05.2018

HSTFS40512, Masterstudium i tverrfaglig samarbeid i helse- og sosialsektoren

Avdeling for helse- og sosialfag

Forord:

Overgangen fra ungdom til voksen er en utfordrende fase i livet for de fleste ungdommer. De løsriver seg fra foreldrene og familien for å klare seg selv og til å leve et mer selvstendig liv. Denne løsrivelsen tar tid og det er en fase i livet hvor det er lov til å feile. De fleste ungdommer opplever støtte fra sin familie i denne fasen av livet. Ungdommer fra barnevernet har ofte en begrenset mulighet til å prøve og å feile med den fleksibiliteten til å flytte tilbake til foreldrene igjen hvis de har behov for det. Ungdommer fra barnevernet må ofte klare seg selv og må ta avgjørelser som kan ha store konsekvenser for livet deres framover. Forskning viser at alle ungdommer er sårbare i denne livsfasen, og mest sårbare er ungdommene fra barnevernet. En av mulighetene som hjelpeapparatet har for å hjelpe disse ungdommene er å gjøre denne overgangen så trygg og god som mulig. I overgangen fra ungdom til voksen skjer det også en annen overgang fra ungdommene som har kontakt med barnevernet; de skal overføres fra barnevern til voksentjeneste. Fra barnevernet omsorgsbaserte hjelp til voksentjenestens krav og vilkår (ofte knyttet opp til hjelpen) kan være en utfordring for disse sårbare ungdommene.

Hvordan hjelpeapparatet samarbeider i denne overgangen og legger til rette for at overgangen skal skje så smidig som mulig til ungdommens beste, er noe jeg har interessert meg for i flere år. Jeg har grunnutdanning som sosionom og har tidligere jobbet i den «gamle» sosialtjenesten hvor man arbeidet helhetlig rundt ungdommen som en forlengelse av barnevernets omsorgstilbud. Nåtidens NAV hvor krav om effektivitet og resultater gjør at denne overgangen er spesielt sårbar og vanskelig for ungdommene. Det jeg ser i mitt dagligarbeide ved ungdomsteamet ved avd. Psykisk helse og rusmestring er at vi har tatt over arbeidsoppgavene til sosialtjenesten med unntak av det økonomiske. De ungdommene som overføres til ungdomsteamet på grunn av utfordringer i psykisk helse og rus bistår vi ofte opp mot NAV og resten av hjelpeapparat. Det er til oss ungdommene kommer når de ikke når opp andre steder.

Jeg har tidligere jobbet ved en ungdomsstasjon, som var et samarbeid mellom daværende aetat, trygdekontoret og sosialtjenesten i forkant av NAV. Erfaringen vi gjorde var ved å ha fokus på overføringen fra barnevern til ungdomsstasjonen gjorde at overgangene foregikk smidig. Med skriftliggjort rutiner og faste overføringsmøter ble de fleste utfordringer løst raskt. Så kom NAV og endret dette og ungdomsstasjonen ble lagt ned. Med NAV skulle alle

brukerne, uansett alder, få like god og tett oppfølging og det var derfor ikke behov for ekstra fokus på ungdom generelt eller på ungdom fra barnevernet spesielt.

Sammendrag

Denne studien har forsøkt å svare på problemstillingen: *Hvilke faktorer påvirker samarbeidet mellom ansatte i barnevernet og voksentjenesten/rustjenesten om sårbare overganger?*

Bakgrunn for studiet er å rette fokus på hvordan det tverrfaglige samarbeidet fungerer når en ungdom fra barnevernet overføres til voksentjenesten. Undersøkelsen er gjennomført på saksbehandlernivå.

Undersøkelsen er gjennomført som en casestudie, hvor en case er en barneverntjeneste eller en rustjeneste, i en kommune. Jeg har foretatt til sammen 6 intervjuer. For å belyse problemstillingen er disse forskningsspørsmål valgt:

- *Hvilken kjennskap har barnevernet og rustjenesten til hverandres lover og arbeidsfelt?*
- *Hvilke felles møteplasser har barnevernet og rustjenesten?*
- *Hvilke prosedyrer og rutiner for tverrfaglig samarbeid ved overganger har barnevernet og rustjenesten utarbeidet?*
- *Hvilke tilbud om oppfølging får ungdommer som overføres fra barnevernet til rustjenesten?*
- *Hvordan opplever barnevernet og rustjenesten samarbeidet?*

I konklusjonen på oppgaven har jeg presentert funn som viser at de ungdommene som i barnevernet mottar det informantene kaller «massiv støtte» kan oppleve at denne oppfølgingen reduseres radikalt når de overføres til voksentjenesten/rustjenesten. En til to timer i uka oppfølging er ifølge informantene vanlig. Ved overføringen til rustjenesten er barnevernet veldig kritiske til at ungdommene må via tildelingskontoret i kommunen for å få hjelp. Undersøkelsen viser også at barnevernet og rustjenesten har mangelfulle kunnskaper om hverandres lover og arbeidsfelt. De har ingen felles møteplasser og det er ikke utarbeidet felles rutiner eller prosedyrer. Avslutningsvis beskrives barnevernets og rustjenestens opplevelser av samarbeidet. Rustjenesten opplever barnevernet som lukket og at de gjemmer seg bak taushetsplikten, en opplevelse som barnevernet ikke deler. Men begge arbeidsstedene er stort sett fornøyde med samarbeidet. Det blir også gitt noen anbefalinger knyttet opp til funnene.

Summary – abstract

This study seeks to find the answer to the following issue: *What factors affect the cooperation between employees in the Child Welfare Services and the Social Services for adults with drug addictions during vulnerable transitions?* The background for the study is to focus on how interdisciplinary cooperation works when a youth is transferred from the Child Welfare Services to the Social Services for adults with drug addictions. The survey has been conducted as a case study where one is a Child Welfare case or a Social Services case for adults within one municipality.

I have conducted six interviews with caseworkers in Child Welfare Services and Social Services for adults with drug addictions in three municipalities respectively.

To highlight the issue, these research questions were chosen:

- *What knowledge does the Child Welfare Service and the Social Services for adults with drug addictions have for each other's laws and fields of work?*
- *What common meeting places do child welfare and social services for adults with drug addictions have?*
- *What procedures and routines for interdisciplinary cooperation in transitions between the Child Welfare Service and the Social Services for adults with drug addictions have been prepared?*
- *What offers of assistance and counselling do young people transferred from the Child Welfare Services to the Social Services for adults with drug addictions get?*
- *How does the Child Welfare Services and the Social Services for adults with drug addictions experience the cooperation?*

In the conclusion of the study, I have presented findings that show that the juveniles who receive what the informers in the Child Welfare Services call “massive support” may feel that the assistance and counselling provided is reduced radically when transferred to the Social Services for adults with drug addictions. One to two hours per week of assistance and counselling is common. The study also shows that the Child Welfare Services and the Social Services for adults with drug addictions lack knowledge about each other's laws and fields of work. They have few or no common meeting places and there are no common routines or procedures on how to work together to help the juveniles. This makes it challenging to establish and create continuity in the cooperation so that the juveniles' need for help

concerning drug addictions can be explored and services given at the earliest time possible. When transferred to the Social Services for adults with drug addictions the Child Welfare Services are critical to the process in which the application first goes to the Ordering office for data collection and analysis before help can be given by the Social Services for adults with drug addictions (the Ordering-performing model). The caseworkers in both the Child Welfare Services and the Social Services for adults with drug addictions prove to be pleased with the cooperation in actual cases the study shows. However, there are challenges as well. The study finds that caseworkers in the Social Services for adults with drug addictions find the Child Welfare Services to be difficult to access due to the employees there hiding behind confidentiality rules. The caseworkers in the Child Welfare Services do not recognize this in their own practice. There are also some recommendations linked to the findings.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	1
1.1	Bakgrunn for valg av tema	1
1.2	Kunnskapsstatus: De sårbare ungdommene	1
1.3	Problemstilling og forskningsspørsmål	4
1.4	Lovgrunnlaget; taushetsplikt og samarbeid	5
1.5	Begrepsavklaring og avgrensning av oppgaven	6
1.6	Oppgavens oppbygning	7
2	TEORETISKE PERSPEKTIVER	8
2.1	Tverrfaglig samarbeid	8
2.2	Determinanter	10
2.3	Sårbare overganger	13
3	METODE	15
3.1	Casestudie	15
3.2	Kvalitative intervjuer	16
3.2	Gruppeintervju	16
3.3	Utvalg av kommuner og informanter	17
3.4	Intervjuguide	18
3.5	Gjennomføring av intervjuer	19
3.5.1	Metodiske utfordringer	21
3.6	Analyse av intervjuene	21
3.7	Etiske vurderinger ved å forske i dette feltet	22
3.8	Kritisk blikk på valg av metode – forforståelse	22
3.9	Reliabilitet og validitet	23
4.	PRESENTASJON AV FUNN	25

4.1	Tema 1: Kjennskap til hverandres arbeidsfelt og lover	26
4.2	Tema 2: Møteplasser	29
4.3	Tema 3: Prosedyrer og rutiner for overganger	32
4.4	Tema 4: Fra barnevernets «massive støtte» til rustjenestens «en time i uka» ... 35	
4.5	Tema 5: Opplevelser av samarbeidet	39
5.	DRØFTING	44
5.1	Fra barnevernets «massive støtte» til rustjenestens «en time i uka»	44
5.2	Prosedyrer og rutiner for overganger	47
5.3	Opplevelser av samarbeidet	51
6.	KONKLUSJON	54
	LITTERATURLISTE	58
	Barne- og likestillingsdepartementet. (1997-1998). <i>Om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester og lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester.</i> (Ot.prp. nr. 61). Hentet fra: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-61-1997-98-/id120661/sec1	58
	VEDLEGG	62

1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg vil i min masteroppgave se nærmere på sårbare overganger for ungdom som overføres fra barnevern til voksentjeneste/rustjeneste og hva som påvirker det tverrfaglige samarbeidet. Jeg har valgt å fokusere på samarbeidet mellom ansatte på arbeidsstedene da disse spiller en sentral rolle i de utfordringene som jeg ønsker å se nærmere på.

Jeg arbeider i ungdomsteamet i avd. Psykiske helse og rusmestring i Fredrikstad kommune hvor vi jobber med ungdom og unge voksne i aldersgruppen 16 – 25 år. Vi arbeider dermed med ungdommer i den samme aldersgruppen som det barneverntjenesten gjør. Aldersgrensen ble senket fra 18 år til 16 år i 2014 og rusavdelingen har nå på en måte gått inn på barneverntjenestens arena, noe som skaper utfordringer.

Overgangen fra barnevern til voksentjeneste/rustjeneste kan være brutal for både de unge og for foresatte. Overgangen skjer som regel når de unge går fra å være umyndig til å bli myndig, og de kan nå bestemme mye selv. For foresatte endres blant annet innsyn og medbestemmelse radikalt; taushetsplikten kan oppleves som en vegg inn mot hjelpeapparatet og deres barn. På organisasjonsplan møtes barnevernstjenesten og voksentjenesten/voksentjenesten med hvert sitt lovverk, hver sin kompetanse og hvert sitt budsjett (med knallharde prioriteringer). I tillegg kommer offentlige føringer, retningslinjer og faglige anbefalinger som påvirker samarbeidet. Kjennskapen til hverandres arbeidsfelt kan ofte være mangelfull og med det forventninger til hverandre som kan være vanskelig å innfri.

1.2 Kunnskapsstatus: De sårbare ungdommene

Problemstillingen i oppgaven er knyttet til det tverrfaglige samarbeidet mellom ansatte som arbeider med de sårbare overgangene fra barnevern til voksentjeneste for ungdommer med utfordringer knyttet til rus. Rustjenesten er en av mange voksentjenester som ungdommene kan overføres til. På hvilken måte denne overgangen utgjør en utfordring har vært tema i flere aktuelle forskningsprosjekter.

Hansen, Bjørkquist, Huby, & Johnsen (2016) har skrevet en rapport om sårbare overganger på rus- og psykiatrifeltet og trekker frem den sårbare overgangen mellom barne- og ungdomstjenesten og voksentjenesten. Hansen et al. (2016) trekker fram at denne overgangen kan beskrives som et «*wicked problem*», eller uregjerlig problem, som en av utfordringene i det tverrfaglige samarbeid. Dette begrepet handler om gjenstridige problemer som Hansen et al. (2016) mener handler om overganger der det er uklare mål og der årsakssammenhenger gjør at man må drøfte og forhandle om hva som er relevant løsninger. Når det gjelder uregjerlige problemer blir de enda mer uregjerlige av et komplekst tjenestesystem hevder Hansen et al. (2016). Det andre ytterpunktet en tamme problemer. Videre at enhver endring kan være en sårbar overgang. Dette kommer jeg mer tilbake til i teorikapittelet.

I overgangen fra barneverntjenesten til rustjenesten er det viktig å få til et helhetlig og samordnet tjenestetilbud som består av flere faktorer. Viktige faktorer er hvem som skal samarbeide, hvordan de skal samarbeide og hvordan samarbeidet er organisert (Hansen et al., 2016). I rapporten peker Hansen et al. (2016) på flere mulige løsninger for å redusere de sårbare overgangene som prosjektet avdekket. Her trekker Hansen et al. (2016) fram å bedre formelle samarbeidsrutiner, klargjøring av ulike hjelpemidler som individuell plan og ansvarsgrupper samt uformelle treffpunkter i tillegg til de formelle samarbeidsarenaene.

Paulsen (2017) beskriver at overgangen til voksenlivet for ungdom i barnevernet kan være utfordrende og at det er behov for mer kunnskap om hva som er viktig for ungdommene i denne overgangen. Funnene i avhandlingen viser at det er viktig for ungdommene med medvirkning og sosial støtte for å få til en god overgang til voksenlivet. Ungdommene i undersøkelsen har opplevd en brå overgang til voksenlivet og har hatt få voksne å støtte seg på i en vanskelig periode. Den brå overgangen til voksenlivet handler blant annet om at de støttende relasjonene de har hatt i barnevernssystemet avsluttes på et sårbart punkt i livet. Paulsen (2017) skriver at disse ungdommene har hatt flere risikofaktorer i oppveksten og viser til eksempler som gjentatte flyttinger, ustabilitet hos omsorgspersoner, overgrep, rusmisbruk og gjentatte bruk i nære relasjoner som gjør dem mer sårbare. Hun beskriver også at flere har utfordringer i hverdagen med blant annet bolig, økonomi, psykiske vansker, konfliktfylte relasjoner og få personer å støtte seg på. Paulsen (2017) mener at ungdommene fra barnevernet ofte vil ha behov for *mer* oppfølging i overgangen til voksenlivet enn andre ungdommer.

Reime & Fjær (2010) skriver at risiko og sårbarhet for barnevernets klienter er godt dokumentert. De viser til en undersøkelse fra NOVA som anslår at det går dårlig med ca. 2/3 av dem, noe som tilsvarer 36.000 personer i alderen 18-37 år. 10-11 prosent av disse igjen har det som betegnes som vellykket karriere. Ungdom som får oppfølging etter fylte 18 år, og som var enige i tiltakene samt opplevde at de ble hørt og fikk delta i planleggingen, fikk en god overgang til selvstendig tilværelse (Reime & Fjær, 2010).

Breimo, Sandvin, & Thommesen (2015) skriver i sin artikkel om unge voksne som under deler av sin oppvekst har vært under barnevernets omsorg. De har spesielt sett på de systemmessige hindringene som lager vanskeligheter i overgangen mellom barndom og voksenliv. Institusjonelle forhold kan også skape hindringer i overgangen til voksenlivet mener Breimo et al. (2015). Når barnevernet overfører ansvaret til andre institusjoner, som i denne artikkelen er NAV, oppleves det for ungdommen som et skifte fra omsorgsrelasjon til en relasjon som er regulert av rettigheter og plikter. En annen hindring handler om det å falle mellom to kommuner hvor en ungdom som er på institusjon eller fosterhjem i en annen kommune, blir værende i bokommunen (Breimo et al., 2015). Det som er konklusjonen på artikkelen er at systemene mangler gode rutiner og regelverk som kan sikre en god overgang for disse unge voksne. Noe som både Hansen et al. (2016) og Reime & Fjær (2010) trekker frem er viktig for å redusere de sårbare overgangene.

Backe-Hansen (2018) mener at det må satses mer på tenåringer og tjuåringene i barnevernet da resultatene viser at ettervern hjelper, og at denne gruppen også kommer i kriser. Backe-Hansen (2018) hevder at det er et tankekors at det ungdommene ønsker seg mest av, er det som det gjøres minst av i barnevernets ettervern. Resultater fra forskningsprosjektet viser at ungdommen ønsker hjelp og støtte i forbindelse med jobb og utdanning. Barnevernet gir lite hjelp til dette da de kan oppleve av dette er NAV sin oppgave, hevder Backe-Hansen (2018).

Oterholm (2015) beskriver den store forskjellen på hva barnevernet og NAV legger vekt på. Sosialarbeiderne i NAV er opptatt av her og nå og at ungdommene må følge de samme forventninger som det stilles til voksne med fokus på å bli selvhjulpne på kort sikt. Mens barnevernet styres av en foreldrelignende logikk. Oterholm (2015) mener det er viktig å legge til rette for at unge med barnevernsbakgrunn har støttepersoner som kan bidra i overgangen til voksenlivet. Oterholm (2015) mener også at det er for kort angrefrist for ungdommer som har skrevet seg ut fra barnevernet. Ungdommene har behov for en mer fleksibel tilnærming da det er komplisert for unge å vite hva de har behov for.

Oterholm (2015) har studert sosialarbeiderens vurderinger om oppfølging av ungdom i overgangen til en voksentilværelse. Oterholm hevder at dette er et tema det hittil har vært forsket lite på. Det er en erfaring som jeg også har gjort meg under litteratursøk til studien.

1.3 Problemstilling og forskningsspørsmål

Ved oppstart av oppgaven når jeg startet med litteratursøk opplevde jeg at de fleste undersøkelser og rapportene om overgangen fra barnevern til voksentjenester handler om ungdommenes opplevelser av denne overgangen. Mens det var en større utfordring å finne materiale som beskrev samarbeidet om disse overgangene på saksbehandlernivå/organisasjonsnivå. Etterhvert fant jeg noen rapporter jeg kunne bruke i oppgaven, men opplevde allikevel at det her så ut til å være et hull i litteraturen.

Så når jeg skulle finne tema for problemstilling i min masteroppgave i tverrfaglig samarbeid kom temaet nesten av seg selv: Tverrfaglig samarbeid ved sårbare overganger for de ungdommene i barnevernet som skal over i voksentjenesten. Som voksentjeneste valgte jeg rustjenesten, som er en av mange voksentjenester som ungdommer fra barnevernet kan overføres til. Og problemstillingen jeg valgte å undersøke ble da:

«Hvilke faktorer påvirker samarbeidet mellom ansatte i barnevern og voksentjeneste/rustjeneste om sårbare overganger»

For å svare på min problemstilling og kunne fange opp de ansattes erfaringer med og opplevelser av faktorer som virker inn på samarbeidet, har jeg formulert følgende forskningsspørsmål:

- *Hvilken kjennskap har barneverntjenesten og rustjenesten til hverandres arbeidsfelt og lover?*
- *Hvilke felles møteplasser har barneverntjenesten og rustjenesten?*
- *Hvilke prosedyrer og rutiner for tverrfaglig samarbeid ved overganger har barneverntjenesten og rustjenesten utarbeidet?*
- *Hvilke tilbud om oppfølging får ungdommer som overføres fra barnevernet til rustjenesten?*
- *Hvordan opplever barnevernet og rustjenesten samarbeidet?*

1.4 Lovgrunnlaget; taushetsplikt og samarbeid

De som jobber i feltet som oppgaven handler om har ofte samme fagbakgrunn. Allikevel kan samarbeidet oppleves utfordrende. Noe av årsaken til dette kan være at de jobber etter ulike lovverk; Lov om barneverntjenester (barnevernloven) av 1992 er hovedloven som barnevernet jobber etter mens rustjenesten jobber fortrinnsvis etter Lov om kommunale Helse- og omsorgstjenester av 2011, også kalt Helse- og omsorgstjenesteloven. De ulike lovverkene som barnevernet og rustjenesten jobber etter kan være en faktor som påvirker det tverrfaglige samarbeidet mellom ansatte ved sårbare overganger.

Barnevernet har mulighet til å følge opp ungdom i overgangen til voksentjenesten i henhold til barnevernsloven § 1-3 som handler om ettervernsbestemmelsen. For at ungdommen skal motta ettervern er det tre hovedelementer som må ligge til grunn:

- 1) Ungdommen må ha mottatt bistand fra barneverntjenesten før de fyller 18 år.
- 2) Ungdommen må selv samtykke til ettervernstiltak, og
- 3) Det skal fattes enkeltvedtak ved avslag og dette skal begrunnes ut fra barnets beste.

I 2009 ble det i barnevernloven tatt inn at hvis barnevernet ikke gir ungdommen noen form for tiltak etter fylte 18 år har barnevernstjenesten plikt til å begrunne hvorfor dette ikke gis (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008-2009). Storø (2015) i Paulsen (2017) anser at dette er en styrking av fokuset på barnets beste i overgangen til voksenlivet og innebærer at det skal begrunnes hvorfor det eventuelt anses å være til barnets beste at den enkelte *ikke* mottar hjelp fra barnevernet. Videre skriver Paulsen (2017) at det samme gjelder dersom ungdommen selv søker om ettervernstiltak, men får avslag. Dette betyr at hovedregelen er at ettervern skal bli gitt dersom ungdommen selv ønsker det (Storø 2015, i Paulsen 2017). I rundskrivet og i forarbeidene til barnevernloven tydeliggjøres også dette (Barne- og likestillingsdepartementet, 1997-1998) og at ungdommer i barnevernet gis samme mulighet til prøving og feiling en tid etter at de har ønsket å stå på egne bein.

Ungdommer som innvilges hjelp til rustjeneste etter Helse- og omsorgstjenesteloven får dette etter § 3-2 første ledd nr. 6 som handler om:

- a) Helsetjenester i hjemmet
- b) Personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring og støttekontakt
- c) Plass i institusjon, herunder sykehjem

Det er først og fremst punkt a som ungdommene får hjelp etter og som kan være motivasjonssamtaler, veiledningssamtaler, bistand opp mot resten av hjelpeapparatet, hjelp til koordinering m.m. Men også b kan gis med praktisk bistand og opplæring samt støttekontakt.

Rusavdelingen og barneverntjenesten arbeider etter bestemmelser i ulike lover når det gjelder taushetsplikt og samarbeid. Når det gjelder taushetsplikt er rusavdelingen underlagt taushetsplikten i § 12-1 i Helse- og omsorgstjenesteloven mens de ansatte i barneverntjenesten underlagt § 6-7 i Barnevernloven.

I forhold til samarbeid kan hverken rustjenesten eller barneverntjenesten, slik jeg tolker det, velge om de skal samarbeide med hverandre. De er etter Helse- og omsorgstjenesteloven § 3-4 og Barnevernloven § 3-2 forpliktet til å samarbeide med hverandre.

I tillegg til Helse- og omsorgstjenesteloven jobber rustjenesten også etter Lov om Helsepersonell av 1999 og Lov om pasient- og brukerrettigheter av 1999 mens barnevernet også jobber etter Lov om barn og foreldre av 1981. Begge arbeidsstedene må også følge Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker av 1967, bedre kjent som forvaltningsloven.

1.5 Begrepsavklaring og avgrensning av oppgaven

I oppgaven skriver jeg om det tverrfaglige samarbeidet rundt de sårbare ungdommene som overføres fra barnevernet til voksentjenesten. Jeg har valgt å ta for meg rustjenesten som den voksentjenesten som ungdommene kan føres over til. Da jeg intervjuet barnevernet og rustjenesten brukte de begrepene ungdommer, klienter og brukere om de ungdommene de arbeidet med. Jeg har valgt å bruke både ungdommer og brukere i oppgaven og vil bruke de litt om hverandre. Jeg har også valgt å bruke både begrepene barnevernet og barneverntjenesten når jeg skrev oppgaven. De som ble intervjuet har jeg kalt informanter og ansatte.

Jeg har intervjuet ansatte i barnevernet og rustjenesten i tre kommuner. I overgangen fra barnevern til rustjenesten måtte det søkes for å få tjenester og søknadene ble behandlet utenfor rustjenestene. De som behandlet søknadene hadde ulike navn. Jeg har valgt å bruke begrepet tildelingskontor om de som saksbehandlet søknadene.

Under intervjuene kom det fram at NAV er sentral i overføringen fra barnevern til voksentjenesten. Selv om dette er en sentral samarbeidspartner har jeg valgt å ikke ha fokus på denne overføringen for å holde meg til problemstillingen som omhandler tverrfaglig

samarbeid ved overgang fra barnevern til rustjenesten. Der informasjonen om NAV var viktig for å besvare på min problemstilling, nemlig samarbeidet mellom ansatte i barneverntjenesten og rustjenesten, har jeg valgt å ta med opplysningene om NAV som informantene kom med.

1.6 Oppgavens oppbygning

Avhandlingen består av 6 kapitler. I kapittel 2 vil jeg ta for meg det teoretiske rammeverket. Her fremkommer sentrale analytiske begreper knyttet til tverrfaglig samarbeid, determinanter og sårbare overganger.

I kapittel 3 redegjør jeg for metoden og designet i undersøkelsen. Jeg har valgt et casesdesign og gjennomført kvalitative intervjuer i 3 kommuner av både barneverntjenesten og rustjenesten. Bakgrunn for valg av metode og andre metodiske betraktninger er grundig redegjort for her.

I kapittel 4 presenterer jeg funnen fra de kvalitative undersøkelsene med sitater fra intervjuene. Jeg har valgt å dele datafremstillingen inn i fem temaer som ble valgt ved gjennomgang av datamaterialet ut fra hva informantene kom inn på under intervjuene ut fra intervjuguiden. Kapitlet blir strukturert ut fra temaene.

Funnene fra de undersøkelsene drøftes i kapittel 5 før jeg i kapittel 6 avslutter oppgaven med en diskusjon og oppsummering opp mot problemstillingen. Videre er det gjort noen oppsummerende refleksjoner rundt svakheter ved undersøkelsen og veien videre.

2 TEORETISKE PERSPEKTIVER

For å belyse problemstillingen i denne oppgaven vil jeg i dette kapittelet presentere aktuell teori og kunnskapsstatus. Kunnskapsstatus ble i tillegg presentert i kap. 1.2. Tverrfaglig samarbeid er et komplekst begrep hvor det er mange faktorer som kan påvirke hvordan dette fungerer. Det er derfor viktig å klarlegge å beskrive begrepet tverrfaglig samarbeid. Sentralt i min studie er Rodriguez, Beaulieu, D'Amjour, & Ferrada-Vidala (2005) sine ulike determinanter som beskriver noe om forutsetningene som må være tilstede for at et tverrfaglig samarbeid skal lykkes. Jeg har valgt å prioritere norsk forskning i denne studien da jeg ønsker forskning som har beskrevet norske forhold om barnevernet og voksentjenestene.

Det finnes ulike definisjoner på hva tverrfaglig samarbeid er. Glavin & Erdal (2018) definerer det enkelt som «når flere yrkesgrupper arbeider sammen på tvers av faggransene for å nå et felles mål» (Glavin & Erdal, 2018, s. 24). Det er denne definisjonen jeg legger til grunn i denne oppgaven.

2.1 Tverrfaglig samarbeid

Jacobsen (2010) hevder at uklar bruk av begrepet tverrfaglig samarbeid i seg selv kan bidra til utydelighet og at ulike forventninger dermed kan vanskeliggjøre samarbeidet. Et suksesskriterium er å definere begrepet tverrfaglig samarbeid og med det å tydeliggjøre hvilke forventninger de ulike aktørene har til samarbeidet. Kompetanse på og vilje til samarbeid er viktig (Jacobsen, 2010). Det viser at det er viktig å definere hva samarbeid er. Ikke bare når man skal forske på det, men også at det er en viktig forutsetning for å få til et godt samarbeid i praksis.

Willumsen (2009) hevder at «tverrprofesjonelt samarbeid kan betraktes som et komplekst spenningsfelt med mange interesser og motsetninger» (Willumsen, 2009, s. 29). Hun peker på at det kan være et stort sprik mellom den kunnskap vi har om tverrprofesjonelt samarbeid og om hvordan vi faktisk samarbeider i praksis. Willumsen (2009) viser til forskjellen mellom det *uniprofesjonelle* og det *tverrprofesjonelle* og mener at dette har betydning for hvordan vi forstår samarbeidet. Det uniprofesjonelle perspektivet har fokus på hver enkelt yrkesgruppe og profesjoner og om hvordan spennet i forskjelligheten er dynamikken om hvordan man best

mulig kan samarbeide. Det tverrprofesjonelle perspektivet har fokus på at flere profesjoner jobber tett sammen, ved siden av hverandre (Willumsen, 2009).

Glavin & Erdal (2018, s. 3) hevder i sin bok «Tverrfaglig samarbeid i praksis» at for å sikre best mulig oppvekstvilkår for barn og unge er det viktig og nødvendig å samarbeide på tvers av profesjoner og etater. De mener også at det i dagens samfunn må samarbeides tverrfaglig for å løse de komplekse problemene vi står ovenfor i arbeidet med barn og unge i kommunene. Ved å samarbeide tverrfaglig kan man finne de beste løsningene for barn og foreldre. De mener også at det ikke er det tverrfaglige arbeidet i seg selv som er målet men at dette er et middel eller en metode som kan brukes i arbeidet med barn og unge i kommunene. For å lykkes med det tverrfaglige samarbeidet mener de at følgende forutsetninger må ligge til grunn; ledelse, verdigrunnlag, samarbeidskompetanse, plan for opplæring samt kunnskap og ferdigheter. Når det gjelder ledelse trekker de fram kulturen på arbeidsplassen og at dette blir stadig viktigere for å oppnå resultater av arbeidet. De mener at kultur og ledelse er to sider av samme sak (Glavin & Erdal, 2018, s. 33 – 39). Glavin & Erdal (2018) har ved gjennomgang av litteratur og egne erfaringer kommet fram til 11 suksesskriterier som har stor betydning for det tverrfaglige samarbeidet. Alle disse suksesskriteriene framsto som viktig for informantene i min studie og jeg vil derfor beskrive dem kort:

- *Forankring/system:* Det er viktig at et samarbeidssystem forankres i kommunes planer og i ledelsen slik at de ikke er avhengig av enkeltpersoner. Dette er spesielt viktig når det samarbeid over etats- og sektorgrenser.
- *Felles målsetting:* Ved å ha felles målsetting og bevisstgjøring på hva man vil oppnå, vil det være lettere å finne felles metoder og strategier for å oppnå målene.
- *Realistisk syn på samarbeidsmuligheter:* Ved å ha kjennskap til hverandres arbeidsfelt og være åpen for at andre også har noe å bidra med, vil det være lettere å få til et tverrfaglig samarbeid.
- *Nytteopplevelser:* Opplevs samarbeidet som meningsfylt og ser de har bruk for hverandres kompetanse, ser de ansatte at det er nyttig å samarbeide.
- *Nødvendighet:* Ved at det ligger en felles forståelse av hva som er viktige oppgaver i et samarbeid og hvordan de skal løses vil den enkelte se nødvendigheten av å samarbeide.
- *Trygghet:* Ved å sette ord på hva som hemmer og fremmer arbeidet i et samarbeidsforum gjennom den enkelte aktørs bidrag og væremåte gjør at den enkelte blir trygg og dermed yter mer i samarbeidet.

- *Respekt*: Gjensidig respekt er viktig for hverandres ulikheter og faglighet samt at uenighet må gå på sak og ikke på person.
- *Tillit*: Når aktørene i samarbeidet viser respekt, åpenhet og redelighet vil dette føre til tillit. Det gjelder både tillit til andre og å oppleve at andre har tillit til en selv.
- *Kunnskap om hverandre*: Når man samarbeider på tvers er det viktig med kjennskap til andre tjenester, både den enkeltes rolle og ansvar. Tverrfaglig samarbeid drives ikke framover av likhet men av ulikhet og er derfor viktig å vise frem ulikhetene.
- *Kompetanse*: I tillegg til fagkompetanse er det viktig med felles kompetanse for at det tverrfaglige samarbeidet skal lykkes. Utgangspunktet bør være felles verdigrunnlag.
- *Faktorer av betydning for den praktiske gjennomføringen av det tverrfaglige samarbeidet*: Det som trekkes fram her er blant annet faste møtedeltakere, deltakerne har kjennskap til hverandre, regelmessige møter, tydelig ansvarsfordeling, felles skolering samt en koordinator.

(Glavin & Erdal, 2018, s. 42–46)

2.2 Determinanter

Rodriguez et al. (2005) er opptatt av kriterier samt forutsetninger for at et tverrfaglig samarbeid skal lykkes og omtaler disse som «determinanter». Rodriguez et al. (2005) har etter en litteraturgjennomgang hvor de har gått systematisk gjennom litteratur om samarbeid, funnet ut at determinanter opererer på ulike nivåer. De deler determinantene inn i tre hovedforutsetninger:

- Systemiske determinanter
- Organisatoriske determinanter
- Relasjonelle determinanter

Hver av disse determinantene sier noe om både hva som bidrar til å fremme og hva som bidrar til å hemme tverrfaglig samarbeid.

Systemiske determinanter:

Systemiske determinanter beskriver elementer som befinner seg på utsiden av den enkelte organisasjon. Dette kan være sosiale, kulturelle, utdanningsmessige og profesjonelle systemer

(Rodriguez et al., 2005). Disse determinantene kan også dreie seg om de samfunnsmessige forhold som har med lover og politiske prioriteringer å gjøre.

Willumsen (2009) peker også på at det kan være relevant å skille mellom ulike typer kompetanse. Willumsen skiller på:

- Kjernekompetanse
- Overlappende kompetanse
- Felleskompetanse
- Spisskompetanse

(Willumsen, 2010, s. 24 – 25).

Kjernekompetanse beskriver Willumsen (2010) som den kompetansen en profesjon har og som skiller de ulike fagpersonene fra hverandre. Overlappende kompetanse er en kompetanse som flere har, men ikke alle. Felles faglig kunnskap kalles felleskompetanse mens spisskompetanse beskriver Willumsen (2010) som en kompetanse i form av videreutdanning eller spesialisering. Også lang erfaring og kompetanse på grunn av praksis kan være en spisskompetanse. Dette er begreper som framstår som sentrale i forståelsen av samarbeidet mellom barnevernet og rustjenesten.

Rodriguez et al. (2005) hevder at det som kan *hemme* tverrfaglig samarbeid er de politiske prioriteringene som ressurser, lover og regler. Også brukermedvirkning kan hemme samarbeidet, men det kan også fremme samarbeidet.

De politiske prioriteringer som ressurser, lover og regler påvirker også hvordan man samarbeider. Den økonomiske situasjonen var en stor utfordring i flere av kommunene jeg undersøke og det var ofte en hard prioritering om hvordan pengene skulle brukes.

Storhaug & Bratterud (2008) viser i sin rapport til forskjellene i lovverk og grunnideer mellom barneverntjenesten og voksentjenesten. Mens barnevernet først og fremst er tuftet på å gi barn og unge omsorg er fokuset til voksentjenesten å gjøre folk selvhjulpne.

Voksentjenesten er vant til å stille vilkår for hjelpen de gir, noe barnevernet gjør sjeldnere.

Denne forskjellen i lovverket og i å arbeide på, kan bidra til å hemme det tverrfaglige samarbeidet samt er også med på å gjøre overgangene sårbare for ungdommene (Storhaug & Bratterud, 2008).

Organisatoriske determinanter:

Når det gjelder de organisatoriske determinantene så beskriver disse rammene for hvordan tjenestene er organisert og hvilke ressurser en organisasjon har. Disse rammene beskriver også hvem som har beslutningsmyndighet i en organisasjon samt hvilke systemer de har i forhold til journal og rapportering. Også de organisatoriske determinantene påvirker samarbeidet og mulighetene for å lykkes med samarbeid. Dette kan handle om organisasjonsstruktur, mål i organisasjonen, om det settes av tid til tverrfaglig samarbeid, om det er støtte fra ledelsen og om samarbeidsrutinene er formalisert (Rodriguez et al. 2005).

Det som **fremmer** tverrfaglig samarbeid av de organisatoriske determinantene er om de som samarbeider har felles mål og har beslutningsmyndighet (Rodriguez et al. 2005). Dette trekker også Glavin & Erdal (2018) fram som et av sine suksesskriterier. De beskriver at det å ha felles målsetting gjør at det tverrfaglige samarbeidet blir bedre samt det at det er fremmende at de ulike profesjoner deltar i samarbeidet.

Det å utarbeide skriftlige retningslinjer for samarbeidet mellom barneverntjenesten og voksentjenestene gir muligheter og fremmer det tverrfaglige samarbeidet (Storhaug & Bratterud, 2008). De anbefaler også at barnevernstiltak avsluttes gradvis slik at ungdommen får en myk overgang til en selvstendig tilværelse uten tiltak, eller en overgang til å få støtte fra voksentjenesten.

Det som kan **hemme** det tverrfaglige samarbeidet av de organisatoriske determinantene er at de som deltar ikke har beslutningsmyndighet. Dermed må de ofte gå tilbake til hver sin virksomhet og drøfte saken der før det kan gi svar på hva som kan tilbys av tjenester fra hver virksomhet. Dette kan oppleves tungvint og byråkratisk for brukerne og andre samarbeidspartnere samt at det kan ta ekstra tid. De økonomiske prioriteringene kan også virke hemmende.

Relasjonelle determinanter:

Rodriguez et al. (2005) beskriver samarbeidsviljen blant medlemmene i det tverrfaglige samarbeidet som en av de relasjonelle elementene. Videre er medlemmenes tillit og respekt til hverandre samt kommunikasjon viktige forutsetninger for et vellykket samarbeid. Rodriguez et al. hevder at denne kategorien av determinanter har hatt mer oppmerksomhet enn de organisatoriske og systemiske determinantene.

Respekt og tillit er også noe som Glavin & Erdal (2018) trekker fram som suksesskriterier. De trekker også frem faktorer som realistisk syn på samarbeidsmuligheter, nytteopplevelser, nødvendighet, trygghet samt faktorer av betydning for den praktiske gjennomføringen av det tverrfaglige samarbeidet. Noe som også Jacobsen (2010) legger vekt på. Jacobsen hevder at gevinsten i tverrfaglig samarbeid ligger i skjæringspunktet mellom det å opprettholde og det å dyrke fram spisskompetanse samtidig som hver enkelt deltaker må være villig til å oppgi noe av sin autonomi i arbeidet.

Det som kan virke **hemmende** på samarbeidet er at det kan oppleves mistillitsforhold mellom brukere av tjenester og de ulike profesjonene. Dette kan komme fra erfaringer man har fra tidligere samarbeidsforhold. Det kan også oppleves at samarbeidet er pålagt eller at man har ulike holdninger.

2.3 Sårbare overganger

I kapittel 1 beskrev jeg hvordan overgangen fra barn til voksen kan forstås beskrevet som et «wicked problems». I denne delen av oppgaven skal jeg forklare mer om hvordan dette begrepet kan brukes analytisk for å forstå samarbeidet.

I samarbeidet møter man på forskjellige problemer. Problemene som skal løses kan beskrives med to ytterpunkter; tamme problemer og uregjerlige problemer (Hansen et al., 2016). Med tamme problemer menes problemer som er regelstyrte eller har en klar årsakssammenheng mellom årsak og virkning. De problemene som barnevernet og rustjenesten arbeider med er uregjerlige problemer og kjennetegnes av at sektorene griper inn i hverandre og det ikke er en klar sammenheng mellom årsak og virkning. Ved uregjerlige problemer er det større behov for samarbeid.

I overgangen fra barneverntjenesten til voksentjenester er det viktig å få til et helhetlig og samordnet tjenestetilbud som består av flere faktorer. Viktige faktorer som hvem som skal samarbeide, hvordan de skal samarbeide og hvordan samarbeidet er organisert (Hansen et al., 2016). Prosjektet ser dermed på de beskrivelsene som de sårbare overgangene som avdekkes som gir innsikt i om utfordringene er knyttet til individnivå eller til organisatoriske rammebetingelser (Hansen et al., 2016; San Martin-Rodriguez et al., 2005).

I rapporten peker Hansen et al., (2016) på flere mulige løsninger for å redusere de sårbare overgangene som prosjektet avdekket. For det første synes det å være et behov for bedre

formelle samarbeidsrutiner, som kan gjøre på flere områder. En klargjøring om hvordan hjelpemidler som individuell plan og samarbeid i ansvarsgrupper kan brukes er det også behov for. Dette kan være med på å planlegge gode, helhetlige og samordnede tjenestetilbud. Det er også behov for å skape uformelle treffpunkter i tillegg til de formelle samarbeidsarenaene. Eksempler på dette er felles opplæringstilbud og veiledningsgrupper der både faglig påfyll og sosial omgang er en del av treffpunktene. I brukergruppen med uregjerlige problemer vil ikke flere konkrete tiltak i isolasjon løse problemene. Eventuelle tiltak må settes inn og vurderes ut ifra et helhetsperspektiv (Hansen et al. 2016). Mye av det Hansen et al., (2016) trekker fram her er relasjonelle determinanter som Rodriguez et al. (2005) beskriver.

3 METODE

I dette kapittelet vil jeg beskrive studiets forskningsdesign, de metodiske verktøy jeg har benyttet for datainnsamling og hvordan jeg har gått fram for å analysere dataene. Jeg vil også reflektere rundt de metodiske valgene knyttet til etiske spørsmål, forforståelse og hvordan spørsmål om validitet og reliabilitet er forsøkt ivaretatt.

3.1 Casestudie

Begrepet metode betyr opprinnelig veien til målet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 217). Veien jeg har tatt i min oppgave er å bruke kvalitativ forskningsmetode gjennom en casestudie.

Jeg har valgt å gjennomføre en undersøkelse med et casedesign, hvor en case er en barnevernstjeneste eller en rustjeneste i en kommune. Jeg har gjennomført kvalitativt intervju av tre kommuner. I hver kommune har jeg intervjuet av en til fire ansatte i barneverntjenesten og i rustjenesten. Jeg har også undersøkt om lovene som barneverntjenesten og rustjenesten arbeider etter påvirker det tverrfaglige samarbeidet fordi det ut fra tidligere forskning er grunn til å tro at dette påvirker. Dette for å svare på problemstillingen «Hvilke faktorer påvirker samarbeidet mellom ansatte i barnevernet og voksentjenesten/rustjenesten om sårbare overganger».

Thagaard (2013, s. 56) skriver at casestudier er undersøkelser av få enheter eller caser og hvor forskeren analyserer mye informasjon om de enhetene eller casene som studiene omfatter. Videre så omhandler casestudier en eller flere empiriske avgrensede enheter. Thagaard (2013, s. 56) hevder at hovedpoenget med casestudier er å oppnå rikholdig informasjon om de enhetene eller caser som studien fokuserer på. Creswell (2013) i Thagaard (2013, 56) karakteriserer case-studier som en spesiell form for design innenfor kvalitativ forskning hvor man utforsker en avgrenset enhet eller flere avgrensede enheter. Johannessen, Tufte & Christoffersen (2010, s. 205 - 206) beskriver case som forskningsdesign og at dette er en prosess som innebærer utforming av en problemstilling, valg av teoretisk forankring, analyseenheter og datainnsamlingsteknikk samt kriterier for å analysere og tolke data. Videre at forskeren henter inn mye informasjon fra noen få enheter gjennom detaljert og omfattende datainnsamling. Min studie har tatt for seg det tverrfaglige samarbeidet ved overgang fra

barnevern til rustjeneste i tre kommuner. Og jeg har valgt casestudie for å gi svar på min problemstilling.

3.2 Kvalitative intervjuer

Jeg valgte kvalitativt intervju da fordelene er at man får en nærhet til de man intervjuer og at man får en god dybdekunnskap om det man undersøker. Man får detaljerte data og man kan stille oppfølgingsspørsmål. Ulempen er at man intervjuer få enheter og at selv om man stiller de samme spørsmålene på hvert intervju, så kan man gjøre det på ulike måter.

I arbeidet med min masteroppgave har jeg gjennomført en kvalitativ undersøkelse og intervjuet ansatte i tre kommuner. Dette for å få frem flere nyanser om samarbeidet. Jeg har intervjuet en til fire saksbehandlere både i barneverntjenesten og i rustjenesten i hver kommune, altså til sammen seks intervjuer. Med det har jeg undersøkt hvordan de opplevde samarbeidet ved sårbare overganger. Dermed har jeg belyst både de som overførte ungdommer og de som jobbet videre med ungdommene. Og midt mellom jobbet de sammen med og om ungdommene.

Et viktig poeng i kvalitativ forskning er at forskeren bruker seg selv og undersøkelsessituasjonen til å få fram så god informasjon som mulig. Thagaard (2013, s. 207) skriver at det både kan være en styrke og en begrensning at forskeren har kjennskap til miljøet som studeres. På den ene siden kan forskeren forstå deltakernes situasjon og bekrefte den forståelsen mens det på den andre siden kan forskeren overse nyanser som ikke er i samsvar med egne erfaring (Thagaard, 2013, s. 207).

3.2 Gruppeintervju

I forhold til problemstillingen i oppgaven, som handler om tverrfaglig samarbeid, har jeg valgt å benytte meg av gruppeintervju. Begrunnelsen for å velge gruppeintervju var for å få til en diskusjon i gruppene hvor medlemmene ga respons på hverandres synspunkter og de ulike holdningene vil dermed synliggjøres (Thagaard, 2013, s. 99). Jeg ønsket å finne ut av hvordan ansatte i barnevernet og rustjenesten samarbeidet om sårbare overgangene og om det er utarbeidet rutiner og prosedyrer rundt overføringene. Videre trengte jeg å vite om det er andre faktorer som har betydning for det tverrfaglige samarbeidet. For å svare på problemstillingen og forskningsspørsmålene anser jeg at gruppeintervju er best egnet til dette. Jeg valgte å

intervjue barnevernansatte i en kommune for seg, og rustjenesten for seg, i hver enkelt kommune. Ved ett intervju møtte bare en ansatt opp, så det intervjuet ble gjennomført som et individuelt intervju.

Under intervjuene ble det ofte en diskusjon blant informantene om hvordan samarbeidet om overføringen fra barnevernet til rustjenesten foregikk. Det viste seg at diskusjonen var nyttig og informantene ga uttrykk for at de så nyttheten av å ha mer fokus på dette.

3.3 Utvalg av kommuner og informanter

En viktig del i all samfunnsforskning er å velge ut hvem som skal være med i undersøkelsen. Et klart mål ved rekruttering av informanter er å intervju de informantene som er mest relevante og interessante ut fra formålet med studien (Johannessen et al., 2010, s. 113). Jeg ba lederne på de ulike stedene å plukke ut de som ble intervjuet. Jeg beskrev kriteriene og hva det var viktig at de ansatte kunne noe om. De som hadde erfaring fra samarbeid rundt sårbare overganger fra barnevern til rustjenesten var et viktig kriterium. Profesjonsbakgrunn var ikke et kriterie. Begrunnelsen for dette var at jeg vurderte at det var viktigere at de hadde erfaring fra samarbeid og overganger enn hva salgs utdanningsbakgrunn de hadde. Vi har ulikt syn på for eksempel samarbeid ut fra hvilket arbeidssted vi kommer fra eller hva slags utdanning vi har, slik at det er viktig å få med flere parter. Dette ble dermed gjort for å sikre at dataene fra intervjuene er gyldige.

Jeg valgte å ikke intervju ansatte i min egen kommune. Dette fordi jeg til daglig jobber i rustjenesten i Fredrikstad og samarbeider ofte med barnevernet i kommunen. Ved det unngikk jeg å ha med mine egne opplevelser av samarbeidet som igjen kunne påvirke intervjusituasjonen og tolkning av svarene jeg fikk på mine spørsmål. Dette kommer jeg nærmere tilbake til under punkt 3.8. under «Forforståelse».

Jeg valgte ut tre mellomstore kommuner som jeg intervjuet og gjennomførte til sammen seks intervjuer. Kommunene hadde mellom 30.000 og 60.000 innbyggere og organiseringen hadde store likheter ved at barnevernet og rustjenesten var organisert i forskjellige virksomheter innad i alle kommunene. I ett av intervjuene var det bare en person som møtte til intervju, selv om jeg ba om flere personer for at det skulle bli et gruppeintervju. I de andre intervjuene var det mellom to og fire personer tilstede. Jeg har dermed også foretatt et individuelt intervju og fem gruppeintervjuer.

De ansatte jeg intervjuet ved barnevernet og rustjenesten hadde stort sett samme fagbakgrunn; barnevernspedagoger, sosionomer, sykepleiere og vernepleiere.

I forhold til å få kontakt med kommunene jeg ønsket å intervjuer valgte jeg først å sende ut en mail med informasjon om meg selv og prosjektet og deretter følge opp med en telefonhenvendelse.

3.4 Intervjuguide

En viktig målsetting med kvalitative intervjuer er å utforske de temaer vi ønsker å få informasjon om. Dette gjøres ved å stille spørsmål på en måte som gjør at intervjupersonene reflekterer over temaene jeg spør om. Videre å oppmuntre intervjupersonene til å gi fyldige kommentarer (Thagaard 2013, s. 103). For å få til dette valgte jeg å utarbeide en intervjuguide. Thagaard (2013, s. 111) beskriver at hovedspørsmålene er grunnlaget i intervjuguiden ved at disse spørsmålene introduserer temaene som jeg ønsker å få svar på i undersøkelsen. For å få utdypet hovedspørsmålene stilles *oppfølgingsspørsmål*. Ved overgang til et nytt hovedspørsmål stilles *overgangsspørsmål*. Ved å utarbeide en intervjuguide gjør dette at intervjuene blir så like som mulig ved de ulike tjenestestedene. Jeg har god erfaring ved å benytte intervjuguide fra en undersøkelse jeg tidligere har gjennomført i Fredrikstad kommune om ungdom og rus. I den undersøkelsen hadde jeg ikke skrevet ned detaljerte spørsmål, men kun hovedpunktene som jeg gjennomgikk. Dette gjorde at spørsmålene ikke ble lest opp men ble fremført «muntlig» og mer naturlig. Jeg valgte derfor å benytte meg av denne fremgangsmåten denne gangen også.

Kvale & Brinkmann (2015, s. 167) beskriver et semistrukturert intervju som en planlagt og fleksibel samtale som har som formål å innhente beskrivelser om de tema som skal undersøkes. Ved å bruke et semistrukturert intervju ledet jeg informantene frem til de temaene jeg ønsker at informantene skulle snakke om. Dette gjorde jeg ved å være aktivt lyttende og følge opp svarene som ble gitt. Jeg var da også med på å bestemme samtalens retning.

Jeg valgte å lage en intervjuguide (vedlegg 1) som var delt inn i følgende fem overordnede temaer for å best mulig kunne svare på forskningsspørsmålene under kapittel 1.3 for å fange opp de systemiske, organisatoriske og relasjonelle faktorene som er beskrevet i teorikapittelet:

- Tverrfaglig samarbeid ved sårbare overganger generelt
- Tverrfagligsamarbeid ved sårbare overganger i praksis
- Tverrfaglig samarbeid – organisering
- Planverk
- Lovverk

I tillegg stilte jeg spørsmål om det var noe mer de ville legge til, som jeg tidligere ikke hadde stilt spørsmål om. Jeg hadde også skrevet ned stikkord som punkter om kultur, miljø, rammebetingelser, tillit, holdninger, verdier, makt, taushetsplikt og respekt. Disse brukte jeg som en oppsummering for å sikre at informantene kom innom punkter som jeg på forhånd ønsket svar på. Til hvert tema hadde jeg flere underpunkter som jeg spurte om.

Intervjuguiden ble sendt til Norsk senter for forskningsdata (NSD) sammen med søknaden om godkjenning av prosjektet. I forberedelsene før første intervjuet komprimerte jeg intervjuguiden noe da jeg vurderte at intervjuguiden var for omfattende. Dette for at intervjuet ikke skulle bli for omfattende og at jeg ønsket å få svar på min problemstilling.

Jeg valgte å ikke sende ut intervjuguiden på forhånd for at informantene ikke skulle komme med ferdige svar men reflektere rundt spørsmålene når jeg stilte dem. Men også for at svarene jeg ønsket skulle komme fra de ansatte selv og deres opplevelser og erfaringer fra tverrfaglig samarbeid ved sårbare overganger fra barnevern til rustjenesten. Hvis jeg hadde sendt den ut på forhånd var det en mulighet at lederne påvirket hva ansatte skulle svare på spørsmålene. I ettertid ser jeg at jeg med fordel kunne sendt ut den delen av intervjuguiden som gjaldt planverk. Informantene kunne da ha forberedt og undersøkt mer om hvilke planer, rutiner og prosedyrer deres virksomhet har om det tverrfaglige samarbeidet. Informantene ga også uttrykk for at de hadde ønsket å forberede seg på dette punktet. Selv om jeg i telefonsamtaler med lederne ved barnevern og rustjenesten informerte om hovedpunktene jeg kom til å spørre om viste det seg at denne informasjonen ikke hadde nådd de jeg intervjuet. Det at de ansatte ikke hadde oversikt og kjennskap til planer, rutiner og prosedyrer i deres virksomhet om tverrfaglig samarbeid, er et funn i seg selv i denne undersøkelsen.

3.5 Gjennomføring av intervjuer

Intervjuene ble satt opp fortløpende etter hvert som jeg fikk avtale med barnevernet og rustjenestene. Det viste seg raskt at det var lettere å få plass avtaler med rustjenesten enn med

barnevernet, se punkt 3.5.1 for utdypning av dette, og alle intervjuene ble gjennomført med rustjenesten før jeg startet med barneverntjenesten. Noe som ikke var planlagt på forhånd. Til slutt fikk jeg også barnevernet på banen og gjennomførte til sammen seks intervjuer og det var mellom en og fire informanter på hvert intervju. Jeg opplevde stemningen som god under intervjuene og informantene var engasjerte og hadde mye å fortelle. Alle intervjuene på gjennomført på informantenes arbeidsplass og intervjuene varte rundt 45 minutter på hvert sted.

Jeg startet hvert intervju med å fortelle hvem jeg var og hvor jeg jobbet. Dette for at informantene skulle vite at jeg arbeidet i det feltet jeg skulle undersøke. Jeg forklarte dem også at jeg i min jobb var spesielt interessert i samarbeidet rundt sårbare overganger og derfor hadde valgt dette tema å skrive en masteroppgave om dette. Selv om jeg forklarte hva jeg ønsket å finne ut av passet jeg på at jeg ikke la noen føringer som kunne påvirke deres svar. De fikk utlevert informasjonsskrivet som jeg hadde sendt til virksomheten og deres ledere. Gjennomgående kom det fram at informantene ikke hadde mottatt dette skrivet. Men de hadde blitt muntlig informert om tema for intervjuet. Noen av informantene hadde jeg også direkte kontakt med når jeg gjorde avtaler. Jeg hadde også med meg samtykkeskjema som alle underskrev. I informasjonsskrivet, som inneholdt samtykkeskjema (vedlegg 2), sto det også at intervjuet var frivillig og at de når som helt kunne trekke seg fra studiet. Dette informerte jeg også muntlig om.

Før intervjuet startet gikk jeg gjennom hovedpunktene i intervjuguiden slik at de ble kjent med hva jeg kom til å spørre om. Dette også for å strukturere intervjuet noe før vi startet. Jeg informerte også at intervjuet ble tatt opp på diktafon med iPhone som reserve, i tilfelle diktafonen ikke virket som planlagt. Rett etter intervjuene sjekket jeg at diktafonen hadde tatt opp hele intervjuet, noe det gjorde på hvert intervju, og slettet så opptaket på iPhone med en gang.

Intervjuene ble som beskrevet over tatt opp på diktafon og jeg har selv transkribert alle intervjuene. Kvale & Brinkmann (2015, s. 137) beskriver det å transkribere som å klargjøre intervjumaterialet for analyse. Jeg så det derfor som en stor fordel at jeg selv transkriberte for å høre intervjuene en gang til, noe som gjorde at jeg husket intervjusituasjonen og hva de svarte bedre. Jeg førte en loggbok under selve intervjuet og rett etter intervjuet. Her skrev jeg ned noen stikkord og tanker om intervjuet.

3.5.1 Metodiske utfordringer

Det viste seg tidlig å være en utfordring å få til avtaler med barnevernet i de kommunene jeg ønsket å intervju. Mens rustjenestene var lett å få tak i og få til et intervjutidspunkt tok det mye lenger tid enn planlagt å få til avtaler med barnevernet. Det måtte flere mailer og telefonsamtaler til samt samtaler med flere ledere på forskjellige nivåer for å få det på plass. Barnevernet var mer kritiske til å være med på intervjuene og det tok lang tid før avtalene ble gjort. Dette var en utfordring jeg ikke hadde regnet med og jeg brukte mye tid på dette. Barnevernet har fått generell kritikk i media for manglende åpenhet og det kan være noe av årsaken til at de utgangspunktet var noe kritiske til å være med og at det tok så lang tid å få på plass avtaler. Selv om de i utgangspunktet var kritiske til å være med var de ansatte jeg intervjuet positive til å bli intervjuet og var engasjerte i problemstillingen til prosjektet.

3.6 Analyse av intervjuene

Når transkriberingen var gjennomført satt jeg igjen med nærmere 80 sider materiale. En utfordring ved en kvalitativ undersøkelse er at det kan foreligge mye informasjon som skal sorteres, fortolkes og analyseres. Jeg hadde fulgt intervjuguiden nøye og ved transkriberingen skrevet inn overskrifter noe som gjorde det lettere når analysearbeidet startet.

«Å analysere betyr å dele opp i biter eller elementer» (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 219). Jeg leste igjennom intervjumaterialet flere ganger for å bli kjent med materialet. Etter flere gjennomlesninger ble det klart for meg hvilke temaer/forskningsspørsmål jeg skulle bruke i oppgaven for å svare på min problemstilling og presentere som funn i oppgaven. Dette ut fra en vurdering både av funn som gikk igjen men også funn som for meg (og forhåpentligvis for leserne) var interessante og til dels oppsiktsvekkende. For å få en oversikt over de data jeg hadde samlet inn og ønsket å formidle i min masteroppgave, foretok jeg en koding og kategorisering av intervjuene. Jeg valgt åpen koding som Johannessen et al. (2010, s. 187) beskriver som å bryte ned, undersøke, sammenlikne, definere og kategorisere fenomener gjennom analyse av data. I denne prosessen sammenlikner og stiller man spørsmål (Johannessen et al., 2010, s. 187). Dette er vanskelig å gjøre på forhånd da jeg kunne få inn andre data enn det jeg på forhånd trodde jeg skulle få.

3.7 Ethiske vurderinger ved å forske i dette feltet

For å få de formelle tillatelsene av prosjektet søkte jeg om godkjenning av Norsk samfunnsvitenskapelig database (NSD), (vedlegg 3). Dette ble gjort før jeg startet med å intervju informantene.

Jeg har som nevnte tidligere valgt å ikke intervju kollegaer på egen arbeidsplass og i egen kommune. Dette fordi det var viktig å se ting utenfra og det kan være vanskelig å intervju kollegaer da det ville gi meg tilgang på informasjon som kunne gjort det vanskelig for meg nå som jeg er ferdig med prosjektet. Det var viktig å ha en viss avstand til de jeg skulle intervju.

Det var viktig for meg å være klar over at valgene som ble gjort i løpet av forskningsprosessen kunne ha konsekvenser for de personene som ble intervjuet. «Det er derfor viktig å fremheve de etiske aspektene som er knyttet til ulike faser av forskningsprosessen» (Thagaard, 2015, s. 24). De som intervjues i kvalitativ forskning kan oppleve dette belastende og jeg var bevisst på å ta hensyn til mulige etiske utfordringer underveis i hele forskningsprosessen. Kvale & Brinkmann (2015, s.102) legger vekt på fire områder som diskuteres i forskningslitteraturen som gjør at forskningen skal være minst mulig belastende: Informert samtykke, konfidensialitet, konsekvenser og forskerens rolle.

De jeg intervjuet svarte på spørsmålene om en sårbar tredjepart, nemlig barnevernsbarna. Selv om mitt prosjekt ikke er på brukernivå men saksbehandlernivå, så er det barnevernsbarna (ungdommene) som blir beskrevet. Det var viktig for meg i oppgaven å være bevisst dette slik at ungdommene ikke kan gjenkjennes eller at de opplever oppgaven min som belastende.

3.8 Kritisk blikk på valg av metode – forforståelse

Jeg har valgt å samle inn data gjennom kvalitative intervjuer. Dette forutsetter å være aktivt deltakende sammen med de det forskes på for å få en nødvendig innsikt i den enkeltes opplevelsesverden.

Johannessen et al. (2016, s. 34) hevder at alle mennesker møter verden med en forforståelse, med kunnskaper og oppfatninger om virkeligheten, som vi, svært ofte ubevisst, bruker til å tolke det som skjer rundt oss. For å forstå virkeligheten er denne forforståelsen helt nødvendig

(Johannessen et al. 2016, s. 34). Disse holdningene og meningene har vi med oss inn i et møte med andre mennesker, eller om vi skal lese en tekst. Når vi skal velge ut hvilke data som skal brukes og presenteres tolker vi dette ut fra våre forhåndsoppfatninger og hva forskeren tillegger mest vekt (Johannessen et al., 2016, s. 35). Jeg har som beskrevet under punkt 3.6 valgt å benytte meg av åpen koding under analyseprosessen. Min gjennomgang av funnene vil selvfølgelig kunne bli preget av min forforståelse, men den åpne måten å gå fram på vil allikevel kunne føre til overraskende funn. Min kjennskap til feltet kan dermed også være en fordel ved at jeg kan gjenkjenne hva som kan være overraskende funn og dermed interessante funn.

Som tidligere beskrevet er jeg sosionom og arbeider til daglig i et ungdomsteam ved rustjenesten. Jeg har i tillegg også erfaring fra sosialkontor, NAV, fengsel og skole. Det er dette som har vekket min interesse for problemstillingen. Jeg har derfor vært bevisst min forforståelse fra min praksiserfaring som sosionom og hvordan mine personlige opplevelser og erfaringer kan påvirke ulike faser i studiet fra utvelgelse av informanter, til intervjusituasjonen og analysering av funn. Forforståelse kan være både bevisst og ubevisst. Med andre ord betyr dette at noen holdninger vet vi at vi har mens andre er vi kanskje ikke så klar over at vi har. Selv om jeg har etterstrebet å være nøytral både i innsamling og analyse av data, så har jeg ikke kunnet løsrive meg totalt. Det var flere ganger under intervjuene at jeg ønsket å være med på diskusjonen om samarbeidet mellom barnevern og rustjenesten sammen med informantene. Noe jeg selvfølgelig unnlot. Jeg var klar over at både datainnsamlingen og analysen ville blitt påvirket av dette, hvis jeg hadde bidratt i diskusjonene. Dette var en av grunnene til at jeg valgte å ikke intervju barnevernet og rustjenesten i egen kommune. Et valg jeg er glad for at jeg tok tidlig i prosessen.

3.9 Reliabilitet og validitet

Begrepene reliabilitet og validitet brukes for å si noe om studiens pålitelighet og gyldighet. Ifølge Johannessen et al. (2010 s. 231) brukes disse begrepene i utgangspunkt om kvantitativ forskning som ulike kriterier for kvalitet.

Thaagard (2008, s. 193 - 194) skriver om at kvalitativt forskningsdesign handler om å være redelig i beskrivelse av forskningsprosessen. Videre referer Thaagard (2008, s. 194) i utgangspunktet til spørsmålet om hvorvidt en annen forsker som anvender de samme metodene vil komme frem til samme resultat. Det lar seg ikke gjøre å gjenta intervjuet

identisk, men man kan følge forskere i sine beskrivelser og si noe om de oppleves som troverdige (Malterud, 2011, s. 25).

Johannessen et al. (2010, s. 231) knytter begrepet reliabilitet til hvilke data som brukes, hvordan de samles inn og hvordan de bearbeides. Videre skriver Johannessen et al. (2010) at slike krav er lite hensiktsmessig i kvalitativ forskning da det ofte er samtalen som styrer datainnsamlingen. Johannessen et al. (2010 s. 232) mener at forskeren må styrke påliteligheten på to måter. For det første kan man gi en inngående beskrivelse av konteksten. I denne undersøkelsen er det gjort i form av en casebeskrivelse samt min forforståelse. For det andre kan og bør man gi en åpen og detaljert beskrivelse av framgangsmåten i forskningsprosessen. Dette har jeg forsøkt gjort gjennom hele dette kapittelet, med en beskrivelse av metode, utvalg av informanter samt beskrivelse av analyseprosessen. Jeg har utarbeidet en intervjuguide etter en semistrukturert mal som jeg etter beste evne har fulgt på samme måte gjennom alle intervjuene. Jeg har reflektert over min rolle som forsker og har reflektert over om jeg har påvirket mine informanter på noen måte gjennom hvordan jeg har gjennomført intervjuene.

Validitet handler om datainnsamlingen fører til data som er relevante for problemstillingen. Johannessen et al. (2010 s. 232) hevder at validiteten i kvalitative undersøkelser dreier seg om hvorvidt en metode undersøker det den har hensikt å undersøke. Thaagaard (2009, s. 201) beskriver at validitet er knyttet til tolkning av data og gyldighet av de tolkninger forskeren kommer frem til. I forhold til min undersøkelse handler det altså om jeg har klart å stille relevante spørsmål i forhold til tema for å belyse min problemstilling. Jeg har i studien forsøkt å tolke dataene slik at informantenes svar ble ivaretatt på en best mulig måte. Jeg har gjennom transkribering av intervjuene forsøkt å gjengi intervjuene så ordrett som det er mulig. I metodekapittelet har jeg beskrevet hva jeg har gjort trinn for trinn gjennom hele prosessen fra planlegging og veien frem til analysen. Jeg har intervjuet ansatte i tre forskjellige kommuner, ved barnevernet og rustjenesten i hver av disse kommunene. Dette vurderte jeg som et tilstrekkelig antall informanter, men ser at ved et større utvalg ville dette gitt meg et bredere materiale og flere funn.

4. PRESENTASJON AV FUNN

«Noen ganger fungerer det som smør og andre ganger så er det utfordrende og vanskelig»

Dette sitatet fra en ansatt i barnevernet oppsummerer mye av det vi vet om tverrfaglig samarbeid. Dette gjenspeiler også funnene i denne studien. Når det samarbeidet fungerer er det fruktbart men det kan også være vanskelig og krevende.

Temaet for denne studien er fra barnevern til voksentjeneste/rustjeneste. Jeg ønsker å utforske problemstillingen «Hvilke faktorer påvirker samarbeidet mellom ansatte i barnevern og voksentjeneste/rustjeneste om sårbare overganger». Presentasjon av funnene er basert på de kvalitative undersøkelsene ved barneverntjenesten og rustjenesten. Jeg har valgt å dele datafremstillingen inn i fem temaer som ble valgt ved gjennomgang av datamaterialet ut fra hva informantene kom inn på under intervjuene ut fra intervjuguiden. Kapitlet blir strukturert ut fra temaene.

Tema 1: Kjennskap til hverandres arbeidsfelt og lover

Tema 2: Møteplasser

Tema 3: Prosedyrer og rutiner for overganger

Tema 4: Fra barnevernets «massive støtte» til rustjenestens «en time i uka»

Tema 5: Opplevelser av samarbeidet

Jeg vil presentere funnene fra hvert tema både fra barnevernet og fra rustjenesten. I neste kapittel vil jeg se på mine forskningsspørsmål i lys av mine fortolkninger av datamaterialet og annet relevant faglitteratur.

4.1 Tema 1: Kjennskap til hverandres arbeidsfelt og lover

Informantene ved barneverntjenestene hadde lite eller ingen kjennskap til rustjenestens lovverk som er Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester (kommunehelsetjenesteloven). Det de var opptatte av var at det var en rettighetslov og at den var svært forskjellig fra deres lovverk som var en skjønnslov. Ut over dette hadde de ingen kjennskap til helse- og omsorgstjenesteloven. De problematiserte overgangen fra barnevernet og skjønnslov med individuelle vurderinger til rustjenestens rettighetslov for sine ungdommer med at vilkårene for å få innvilget tjeneste er forskjellig. Det de var opptatte av var at det var tildelingskontoret som tildelte rustjeneste og at tildelingskontorene var opptatt av diagnoser for å fatte vedtak. Dette kommer jeg mer tilbake til i tema 4.

Jeg tenker at vi har foreløpig da her i barnevernloven så er jo det en skjønnslov, mens andre vi samarbeider med har rettighetslover. Så vilkårene for å få innvilget tjenester det er jo annerledes. Tenker vi er mer sånn, vi strekker oss langt... og der kanskje jeg tror vi kommer i klinsj noen ganger, for vi er mer på det skjønnsmessige.

(Barnevernet)

Informantene fra barnevernet var opptatte av at samarbeidspartnerne, inkludert rustjenesten, hadde lite kjennskap til deres lovverk og at dette skapte utfordringer i det tverrfaglige samarbeidet.

Og så tror jeg det er mange som ikke helt skjønner vårt lovverk da. Herregud dere må vel se at han ikke kan bo hjemme. Kan dere ikke bare liksom. Altså de skjønner ikke. Og det er ikke bare mann i gata, det er jo andre instanser også. (Barnevernet)

Det er ganske vanskelig å forstå lovverket og hva det betyr, det kan ødelegge mye det. Fordi man ikke har innsikt eller forståelse for hvordan forstå og hvordan tolke det.

(Barnevernet)

Også ved intervjuene av rustjenestene var det gjennomgående dårlig kjennskap til Lov om barnevernstjenester (barnevernsloven) som barnevernet jobber etter. Informantene trakk også fram at lovverket er til hinder for det tverrfaglige samarbeidet. Hovedregelen i de stedene jeg intervjuet var at ungdommene måtte ha vedtak hos rustjenesten som ble fattet av et tildelingskontor. Men også lavterskeltilbud uten vedtak ble tilbudt, men ikke hos alle. Dette gjorde at det kunne ta noe tid før de kunne starte opp arbeidet med ungdommene. Det var tildelingskontoret som bestemte omfanget av tjenestene og innhold i tjenestene mens

rustjenesten var utføreren. Dette kunne vanskeliggjøre det tverrfaglige samarbeidet da det ikke alltid var enighet om innholdet i tjenestene som ble innvilget av tildelingskontoret. Unntakene fra vedtak var de rustjenestene der det var et ungdomsteam. Der kunne rustjenestene koble seg raskere på.

Vi vet ikke så mye om dem. Vi oppdager hele tiden noe nytt, ikke sant. (Rustjenesten).

Når det gjelder gravide rusavhengige mente informantene ved rustjenesten at lovverket ikke var til noe hinder for tverrfaglig samarbeid. Flere av informantene mente også at pr. definisjon så er et barn først en del av barnevernets lovverk når det er født. Informantene trakk allikevel fram at de opplevde barnevernet som positive til samarbeid rundt gravide rusavhengige. Det de var avhengig av da var at den gravide ønsket et samarbeid med barnevernet før barnet var født. Ønsker ikke barnets mor et slikt samarbeid kunne ikke barnevernet gå inn og gjøre noe før barnet var født. Rutiner og prosedyrer for samarbeid rundt gravide rusavhengige var på plass ved alle stedene jeg intervjuet, både hos barnevernet og rustjenesten.

Barnevernet kan for eksempel si at når det gjelder gravide da, så kan jo barnevernet si at etter vårt lovverk er det ikke et barn før det er født. Nå er ikke de så vanskelige altså. Men de kan jo på en måte si det og la være å gå inn i noen typer samarbeid før barnet er født. Hvis de skal forholde seg til sitt lovverk. Og så er det dette med taushetsplikt som de har etter forvaltningsloven eller om de har en egen lov på det, barneverntjenesteloven kanskje? (Rustjenesten)

Et av spørsmålene intervjuguiden var om barnevernet og rustjenesten kjente til hverandres arbeidsfelt. Informantene ved barnevernet mente det var individuelt fra saksbehandler til saksbehandler i barnevernet hvor mye kjennskap de hadde om rustjenesten. De var delt på om rustjenesten hadde kjennskap om deres arbeidsfelt. Alt fra opplevelsen av at rustjenesten kjente godt til deres arbeidsfelt til å ha veldig lite kjennskap. Informantene var enige om at der det var store utskiftninger i arbeidsstokken og omorganiseringer var det større utfordringer i forhold til kjennskap til hverandres arbeidsfelt. Det mente de gjaldt for begge arbeidsstedene.

Når det gjelder rustjenesten kom det gjennomgående fram i intervjuene at de kjente lite til barnevernet arbeidsfelt. De etterlyste mer informasjon om barnevernets arbeidsfelt slik at deres forventninger til barnevernet kunne justeres. De mente også at dette kunne bidra til at de sammen kunne finne bedre løsninger i samarbeidet med ungdommene. De ønsket å vite mer om de konkrete tiltakene som barnevernet har slik at de på den måten kan selge det positivt

inn til ungdommen og være en pådriver. Informantene trakk fram at det var personavhengig om de kjente til hverandres arbeidsfelt. Noen kjenner godt til hverandres arbeidsfelt, andre kjente ikke til hverandres arbeidsfelt.

Forholdsvis lite da. Og selv om man prøver å opplyse hverandre så sitter man i et møte to og to og skal løse en sak. Da er det ikke automatisk at den saken går videre så alle andre får greie på det ikke sant. Og så er det sånn at alt blir ikke belyst og så kan det være sånn at man sitter på sin egen tue, så kan det bli litt konfliktfylt allerede ikke sant, så blir det heller at man irriterer seg over hva den andre ikke gjør. Hadde man vist det så faktisk på grunn av sånn og sånn så kan de ikke gjøre mer eller så kunne man felles funnet en bedre løsning da. (Rustjenesten)

Informantene fra rustjenesten trakk fram at fokuset på barnevernet ofte er negativt og at de ønsket å bidra til å snu dette. De ønsket at dette også skulle være den andre veien, at barnevernet snakket godt om rustjenesten.

Vi håper på en måte på at det kan gå andre veien. Vi er på en måte på saken men det er, ting tar litt tid før vi får svar og i forhold til å komme opp til dem igjen for vi ønsker å vite konkrete tiltak de gjør da. Sånn at vi også kan selge det inn positivt til ungdommen, slik at det ikke bare er negativt fokus på barnevernet. Slik at vi på en måte kan være en pådriver. Og det gjelder selvfølgelig også omvendt. At de kan snakke godt om oss. Hvis de skal ut av barnevernet for eksempel. Istedenfor å slippe alt til seg selv også. (Rustjenesten)

Informantene ved begge arbeidsstedene mente at både rustjenesten og barneverntjenesten var opptatt av å hjelpe ungdommen men at de har forskjellige begrunnelser for hva som er bra å gjøre. Dette gjorde at samarbeidet kunne bli vanskelig. Rustjenesten trakk også fram at ungdommene kan få hjelp av barnevernet til de blir 23 år, og stilte spørsmålstegn ved at barnevernet er så opptatt av å skrive dem ut. Flere hadde fått informasjon fra barnevernet at hvis ungdommen skrev seg ut fra barnevernet kunne de ikke tas inn igjen.

Men har da fått beskjed fra barnevernet at er de først ute så er de ute. Da er det vanskelig, eller da går det ikke å ta de inn igjen. Da må det være, da må det ikke ha vært noe avbrudd. Sånn har jeg forstått det. (Rustjenesten)

Ressurser ble også trukket fram som et punkt når det gjelder å kjenne til hverandres arbeidsfelt og informantene fra rustjenesten mente at dette kunne være en årsak til at

barnevernet oppleves som lukket om hvilke tiltak de har. De stilte selv spørsmål om en av årsakene var at hvis tiltakene ble kjent ville hjelpeapparatet rundt stille krav til barnevernet om å bruke de tiltakene de har. Informantene opplevde at de stadig lærte noe nytt om barnevernet og de tilbudene og fagpersonene de har.

Og så er vi litt usikre om dette handler litt om ressurser, ikke sant. At de ikke vil ta opp menyen sin for da vil jo folk begynne å bestille ikke sant. Tenker at det er litt sånn. Vi har faktisk en miljøarbeider men hysj hysj. (Rustjenesten)

Informantene fra barnevernet forklarte at noe av årsaken til at det tverrfaglige samarbeidet kan være en utfordring er at barnevernet gjør skjønnsmessige vurderinger. De opplever at tildelingskontoret i kommunen bare sitter med tildeling og at de ikke får nærheten til sine brukere. Informantene trekker fram at de er stolte av at de er en tjeneste som kjenner brukerne sine godt.

4.2 Tema 2: Møteplasser

Informantene fra både barnevernet og rustjenesten fortalte at det ikke var noen felles møteplasser mellom dem men at de samarbeidet fra sak til sak. De trakk fram at noe av årsaken til at de ikke hadde felles møteplasser kunne være at barnevernet og rustjenesten er organisert i forskjellige seksjoner. Barnevernet var noe forskjellig organisert, både under skole og oppvekst mens rustjenesten var organisert under helse, men på ulike måter.

Det jeg i hvert fall tenker kan hemme i hvert fall her hos oss da er jo at barnevernet er jo organisert i X. Sånn at vi har ingen felles treffpunkt, vi har ingen møtearenaer utenom i enkeltsaker. (Rustjenesten)

Informantene fra begge arbeidsstedene fortalte også at ledelsen på de ulike arbeidsstedene heller ikke hadde noen felles treffpunkt.

Vi har ikke noe felles ledelse det er ingen sånne ting som på en måte bidrar til å styrke det samarbeidet da. Og så har ikke kommunen, vi kan jo se at det vi kanskje trenger da er et eller annet team som jobber mellom barnevernet og det ordinære tjenesteapparatet for at det alltid litt rus og så er det litt psykiatri og så er det litt atferdsproblematikk og så er det litt sånn og litt sånn. Og så er det litt tilfeldig hvor pasientene kommer. Og kanskje de havner i rustjenesten da, og så har vi oppfølging en gang i 14. dagen da. Men disse ungdommene trenger jo egentlig noen som kommer

hjem og som hjelper dem og ordne nettbank og med handling og som er som en sånn forsterket familie. Men vi har ikke noe slik team da. Der kunne man jo ha truffet hverandre. Det hender jo at vi ikke har noen arenaer heller annet enn samarbeidsmøter. (Rustjenesten)

En av barneverntjenestene fortalte at kontakten mellom barnevernet og rustjenesten er varierende. Videre at de nå hadde lite kontakt nå da de hadde få ungdommer som ruset seg. I løpet av intervjuet kom de fram til at selv om de akkurat nå har få ungdommer med utfordringer i forhold til rus, burde de ha jevnlig kontakt med rustjenesten. Informantene mente at hvis de hadde hatt noen felles møteplasser ville de da hatt mere fokus på rus og sannsynligvis avdekke rus hos ungdommer som de ikke var klar over at ruset seg.

Vi opplever det at vi i perioder så har vi masse rusungdommer som vi jobber masse med og i andre perioder så har vi veldig lite. Nå har vi en periode som det er veldig lite. Og da har vi jo ikke noe samarbeid. Det er lenge siden jeg har samarbeid med rustjenesten, kjempe lenge siden. Men vi vet at dem er der og dem er veldig lette å få kontakt med, og gjenoppta kontakt med, når vi har behov da. (Barnevernet)

Flere av informantene fra rustjenesten trekker frem at det er barnevernet som må ta initiativ og ta kontakt med rustjenesten for å få til et samarbeid i enkeltsaker. I de sakene som barnevernet har tatt kontakt om en overføring mener rustjenesten at de må kobles på mye tidligere. De har opplevd at barnevernet kontakter dem først når ungdommen er 18 år og skal ut av barnevernet. Hvis de hadde hatt felles møteplasser mente de at de sannsynligvis hadde blitt koblet tidligere på. De trakk også fram at det som kan være en utfordring er når ungdommen selv ikke ønsker en overføring til rustjenesten når de skrives ut.

At man er litt i forkant, meldes behov tidlig, fordi det tar tid å få i gang et tverrfaglig samarbeid og få alle de som bør være med involvert og sånn. Så det at for eksempel barnevernet er tidlig ute og organiserer og får på plass ulike instanser tenker jeg er en viktig faktor. (Rustjenesten)

Informantene fra barnevernet fortalte også at i perioder når det har vært mer rus har de hatt felles møteplasser med rustjenesten.

I perioder hvor det har vært mye så har de vært her på våre teammøter og informert og snakket litt om rus og de ulike, da har det vært veldig tettere samarbeide. Når det har vært behov om det. (Barnevernet)

Det var enighet i barnevernet om at hvis rustjenesten og barnevernet hadde vært samlokaliserte ville det tverrfaglige samarbeidet vært bedre. Og de ville da både blitt mye bedre kjent og det hadde vært enklere å ta kontakt med hverandre. Det gjaldt også hvis de hadde hatt faste treffpunkter og møteplasser som for eksempel samarbeidsmøter. Dette var også informantene fra rustjenesten enige om. De trakk fram at det ville være lettere å ta kontakt og samarbeide med en person man kjenner. Noen kommenterte også at barnevernet har felles møteplasser med andre og nevnte skolesektor og politiet som eksempel. Videre var det et ønske om at det ble etablert hyppige møter mellom barneverntjenesten og rustjenesten. Ved å treffes hyppig vil man hele tiden ha fokus på det tverrfaglige samarbeidet med tidlig inn når det gjelder sårbare overganger. Det ble nevnt av flere av rustjenestens informanter at når man ikke har felles møter glemmer man fort at noen ungdommer kan ha behov for rustjeneste og oppfølging derfra i tillegg til barneverntjenesten. Også med overføring til NAV kunne rustjenesten kobles på som en tilleggstjeneste.

Og en viktig faktor tenker jeg også er at barnevernet er tydelig at de ikke går inn for å slippe ungdommen fort da. Det tenker jeg er kjempeviktig for å bero situasjonen og få til en god og lang overgang. Nå har de jo mulighet til å følge til 23 år. Jeg merker at det der jeg synes det glipper noen ganger er når det oppleves, både for min del og for ungdommens del at det er stress med, at de skal ut av barnevernet og fort over i NAV systemet, kommunalt system og ja. Det tenker jeg ja. (Rustjenesten)

På en av rustjenestene ble det også trukket fram at det at ansatte ikke kan ta direkte kontakt med hverandre men må gå gjennom ledelsen er et hinder for utveksling og tverrfaglig samarbeid.

Jeg tenker også det her med den litt syke fikseringen på tjenestevei innimellom kan være til hinder for det er ikke lov å snakke med andre, man må gå igjennom lederen din. Så da kommer det aldri – på samme nivå da. Vi kan ikke begynne å diskutere tverrfaglig med de vi samarbeider med, det må vi ta gjennom lederen vår. Og kommer det noen gang fram da? (Rustjenesten)

Informantene på rustjenesten hevdet også at det i noen tilfeller kunne være litt tilfeldig hvor barnevernet overførte ungdommen og at disse ungdommene da faller mellom «alle stoler». I noen tilfeller ble de overført til NAV, en overføring informantene var enige om at det var den største utfordringen. Dette vil jeg skrive mer om i slutten av punkt 4.4.

4.3 Tema 3: Prosedyrer og rutiner for overganger

På spørsmålet om barnevernet og rustjenesten har utarbeidet felles prosedyrer og rutiner for samarbeid og overganger fortalte informantene fra begge arbeidsstedene at de ikke har dette. De har heller ikke planer for tverrfaglig samarbeid generelt. Unntaket her var prosedyrer om gravide rusavhengige som de har utarbeidet i samarbeid, noe informantene oppga at var en lovpålagt oppgave.

Og da er ofte erfaringen og tryggheten til tidligere samarbeid. Hvordan har tidligere samarbeid vært. Det er ofte det som gjør om du får til et samarbeid eller ikke liksom. Deling blant annet da, av informasjon. (Barnevernet)

Informantene fra både barnevernet og rustjenesten mente at før man startet opp arbeidet med å utarbeide rutiner og prosedyrer var det viktig at det var en felles diskusjon om hvilke forutsetninger som gjaldt for samarbeidet samt å avklare forventninger til hverandre. De mente også at alle ansatte måtte få informasjon om hverandres arbeidssted, tjenestetilbud og lovverk. Åpenhet, lydhørhet, tillit, respekt for hverandre og hverandres rammebetingelser var stikkord som gikk igjen på de ulike arbeidsstedene. De var også opptatt av at man skapte gode relasjoner mellom de ansatte i barneverntjenesten og rustjenesten da dette bedret samarbeidet og skapte trygghet slik at de kunne stole på hverandre. Når dette arbeidet var gjennomført kunne man starte med å utarbeide prosedyrer og rutiner. Informantene var opptatte av at de som til daglige skulle samarbeide var med på utarbeidelsen av rutinene. De mente at rutinene og prosedyrene måtte inneholde felles mål og forståelse samt hvilke felles møteplasser de to tjenestestedene skulle ha for å bedre nærheten mellom dem. Et tett og godt samarbeid mente informantene var avhengig av å ha hyppige møter, selv når det ikke var saker som skulle drøftes. Det måtte i rutinene/prosedyrene komme tydelig fram hvem som gjorde hva og hvilke roller de ulike samarbeidspartnerne skulle ha. De var opptatt av at rutinene inneholdt krav om fleksibilitet, informasjonsflyt, hvor tidlig man skulle koble hverandre på (gjerne i god tid slik at man var i forkant), at man skulle være tett på i de sårbare overgangene. Spesielt barnevernet var opptatte av at det måtte tidfestes når de skulle kontakte rustjenesten. Videre at de sammen måtte avklare hjelpebehovet til ungdommene.

Jeg tenker at det som kjennetegner et godt samarbeid må jo være det at man er trygge på hverandre, føler at det er åpenhet. At man har et felles mål da. Og kanskje at, og ikke felles mål men, hvis begge to er opptatt av å hjelpe brukeren, men vi har forskjellige begrunnelser for hva som er bra å gjøre, så kan det fort bli vanskelig. Men

så lenge man har felles forståelse av dette her og er åpne og trygge på hverandre så fremmer det et godt samarbeid tenker jeg». (Rustjenesten)

Informantene fra barnevernet mente også rutinene og prosedyrene måtte inneholde kontakt og medvirkning fra foreldre, der de fortsatt var tilstede. De trakk fram at det var viktig å ha med foreldrene der de er en ressurs.

Vi må starte tidlig. En prosedyre som det står at det skal forberedes i god tid i forkant tenker jeg jeg. Med samtale med ungdommen og kanskje foreldre hvis de er inne i bildet, eller institusjon. For å avklare hvilke hjelpebehov som er rette når man er fylt 18 år. Og så et møte hvor man innkaller de relevante tjenestene da om det er rustjenesten eller om det er tildelingskontoret eller hva det er. I god tid i forkant slik at man får informasjon om hva slags type tilbud de tjenestene kan ha. Og så at man eventuelt setter ned et møte hvor man søker de tjenestene som er relevant og så et oppfølgende ansvarsgruppemøte. Tenker jeg må være en grei prosedyre at det er. (Barnevernet)

Ingen av informantene, hverken fra barnevernet eller rustjenesten, nevnte tildelingskontorene ved utarbeidelse av rutiner og prosedyrer. Dette selv om spesielt barnevernet under intervjuene problematiserte at det var dem som ofte var den første kontakten ved en overføring til rustjenesten.

Og alle ungdommer, ikke alle, men veldig mange ungdommer er imot helt til de har truffet dem, og det å få de menneskene på istedenfor at bare Tildelingskontoret sier hva du har rett på, men å få de i rustjenesten til å si noe om hvordan de aktivt jobber. Det er helt noe annet altså. Kjempeviktig å jobbe på så lavt nivå som mulig da, la de treffe de som sier at vi kan stikke bortom deg en kveld i uka hvis vi er enige om det. Vi kan komme til deg, du kan få et telefonnummer, trygge de på hvordan det faktisk er da istedenfor det med rettigheter og lovverk, liksom gå på det. For det er så fremmedgjørende for disse ungdommene». (Barnevernet)

Noen av informantene trakk fram at det å ha oversikt over kommunes tilbud hadde vært en god informasjon både til ansatte i kommunene men også til for kommunes innbyggere. Ved å ha en slik oversikt vil det være lettere å få til samarbeid og vite hvem man skal henvende seg til. En slik oversikt burde være med i planer for overgang mente de.

I forhold til rus så burde det egentlig vært et tiltaksapparat som bare gikk sånn smok smok smok men en gang. I forhold til urinprøver, samtale med foreldre, tilbudet burde bare stå der. Det er sånn veien blir til mens du går, det burde kanskje vært mye mere strømlinjet da. Da gjør vi det det det. Så det er kanskje det det burde bli en forbedring på da. (Barnevernet)

Flere av informantene fra barnevernet og rustjenesten fortalte at de i løpet av intervjuet ble klar over hvor viktig det hadde vært med rutiner og prosedyrer om overgangen fra barnevern til rustjenesten. Og at dette var noe de ønsker å få på plass.

Jeg tenker at for å få et godt tverrfaglig samarbeid da, så tenker jeg vi må starte tidlig. Vi er litt avhengig av å komme tidlig inn. Og se på hvordan skal det blir når de skal ut i verden på egenhånd. For da får vi til mer. Ellers opplever jeg ofte at det blir som du sier «kollega» at det blir sånn ansvarsskyving. Men det her kan ikke vi gjøre nå, vi må vente på det og det og det og så blir det til at vi jobber litt på hver vår tue da. Men hvis vi kommer inn tidligere og starter med å legge en plan på hvordan det skal være i overgangen da synes jeg vi får til et bedre samarbeid. (Barnevernet).

Flere av informantene fra barnevernet fortalte at de har rutiner med NAV. De trakk også fram at NAV er veldig sentral for flere av ungdommene de arbeider med.

Og det er noen ganger vanskelig overgang når de da skal over til NAV og andre instanser. Det å gå ut av det, for de vil jo helst ha oss der de også ikke sant. Andre instanser vil ikke ta helt over når vi har vært inne lenge også. (Barnevernet)

En av barneverntjenestene som ble intervjuet fortalte at de har en håndbok som sier noe om nesten all barnevernsjobbing i kommunen. De var opptatte av at denne håndboken til enhver tid evalueres og er oppdatert. De ga et eksempel på at boka inneholdt prosedyrene som kan brukes når det sendes meldinger til barnevernet. Barnevernet hadde også rutiner på hva som skjer når ungdommene blir 18 år. Det sto ikke noe om samarbeid og overføring til rustjenesten, eller andre voksentjenesten/instanser i denne håndboken.

4.4 Tema 4: Fra barnevernets «massive støtte» til rustjenestens «en time i uka»

Det var enighet blant informantene fra barnevernet at det er en stor overgang for ungdommene i barnevernet å bli overført til rustjenesten. De trakk fram at barnevernet har flere ungdommer plassert på institusjon eller som de har tett oppfølging i ungdommens hjem. Fra å motta massiv støtte fra barnevernet overføres de til rustjenesten hvor normen er oppfølging en til to timer i uka. De trakk her frem tildelingskontorene i de forskjellige kommunene og hevdet at det var vanskelig å få med tildelingskontorene på et tidlig samarbeid da de ønsket at det meste skulle være på plass før de gikk inn. De hevdet også at kommunenes økonomi var avgjørende for hva slags hjelp som ble innvilget gjennom tildelingskontorene.

For at det er tunge brukere mange av de vi har på institusjon og som får, som har noen rundt seg hele døgnet da. Og plutselig skal de ut å stå på egne bein, og da møter jo vi en utfordring når de er 18 år og vil flytte ut. Vi tenker at de gjerne må fortsette å bo på institusjon, men hvis de ikke vil da. Så møter nok vi en veldig holdning på at vet dere hva, dere må bare realitetsorientering disse ungdommene så de skjønner at dette her vil ikke gå. Dere må overtale de til å fortsette å bo på institusjon, for vi klarer ikke. Jeg tenker de vil gjerne gi men de har ikke de ressursene da i systemikken sin. I den metoden de jobber etter er på en måte to timer i uka, fire timer kanskje hver eneste dag er jo ekstremt mye da hvis de får hver dag. Så fra behovet og til det som er normen da så er det for store sprik. (Barnevernet)

Informantene fra barnevernet synes altså det var problematisk å få hjelp av rustjenesten da det må søkes gjennom tildelingskontorer i kommunene for å få et vedtak om rustjeneste. Flere av de som ble intervjuet var kritiske til tildelingskontorene. Barnevernet hjalp ofte ungdommen med å søke om videre tjeneste og var det med på møtene med tildelingskontorene. Felles opplevelse var at tildelingskontorene var opptatt diagnoser for at ungdommene kunne få hjelp. De hadde sine egne kriterier for å gi hjelp, helt andre kriterier enn det barnevernet gir hjelp etter. De forklarte at mens barneverntjenesteloven, som de arbeider etter, er en skjønnslov arbeider samarbeidende tjenester etter rettighetslover. Dette opplevde de som frustrerende og vanskeliggjorde en overføring fra barnevern til rustjeneste. De opplevde også at lovverket var en begrensning for det tverrfaglige samarbeidet, spesielt når det var vanskelige saker hvor det er uklart hvilke ansvarsområder man har. Det igjen mente de hang sammen med kjennskapen til hverandres lovverk.

Jeg beskriver en atferd som skal utløse, mens tildelingskontoret sitter på en måte med sine kriterier da. Så det er en litt mismatch der. For det går på skjønn opp mot rettighet. Det er ikke helt riktig. Det er igjen at har du rettighet så er det veldig greit, mye enklere da. Og da er det andre en vurdering da, en kartlegging som, det er jo ikke det at de aldri gir, men da er det mye vanskeligere. Og den kartleggingen resulterer ofte i at de ikke får snakket med klienten, men de må snakke med de ansatte på institusjon for eksempel. Og da problematiseres det også. Så jeg tenker, noen ganger kunne jeg tenke meg sånn faglig forståelse da. Og da tror jeg det handler en del om budsjett og økonomi da. (Barnevernet)

Våre barn som vi har fulgt opp på grunn av at de har hatt ekstremt mangelfulle oppvekstvilkår, skal måtte føre til en diagnose som de skal ha med seg resten av livet. For at de skal få den hjelpen de trenger. For meg da, så er det et kjempepunkt i en masteroppgave. Det her med hva er det som er nødvendig for å få, i og med at det er et rettighetslovverk som de andre besitter da. Og nå ser det også ut som om barnevernloven skal bli det, det blir jo spennende å se hvordan det blir vinklet opp mot hverandre. Men for meg er det et kjempepunkt og det føles etisk feil. Sånn avslutningsvis, brenner jeg veldig for det. (Barnevernet)

Barnevernet trakk også fram at det var en mulighet å få hjelp av rustjenesten uten diagnose også hvis ungdommene var villige til å erkjenne sine rusutfordringer samt var villig til å ta imot hjelp fra dem. Noen av informantene trakk også fram at der det var egne ungdomsteam i rustjenesten var det lettere å få til et samarbeid. Da hadde de også mulighet til å ta direkte kontakt med de som jobbet i ungdomsteamene og få hjelp uten å gå via tildelingskontorene. Dette mente de var veldig positivt for å få til et godt samarbeid rundt ungdommene samt at ungdommene fikk raskere hjelpe. Samarbeidet mellom barnevernet og rustjenesten opplevde informantene som veldig bra der det var ungdomsteam.

De fleste av informantene i rustjenesten trakk også fram at overgangen fra barnevernets tette og helhetlige oppfølging, ofte på institusjon, til rustjenestens vedtak om oppfølging en time hver uke eller annenhver uke ble stor for ungdommen. De ønsket at barnevernet var med lenger i overgangen til voksenlivet da ungdommene ofte trengte tettere oppfølging enn det rustjenesten kunne gi dem. Rustjenesten fortalte at dere tilbud til ungdommen var «rusrelatert» mens barnevernet hadde et mer helhetlig tilbud. De mente at barnevernet har større mulighet til å sette inn mere ressurser på en ungdom enn det de har.

At hvor er viljen, eller evnen til å klare å få til noe. At liksom, nei nå er de 18 år og vil ikke mer. Og hvis dem da ikke har skrevet seg ut av barnevernet kan de jo være i barnevernet til de er 23 år. Da stusser jo vi litt ikke sant. Hva handler dette her om da? Hadde jo forstått det hvis de hadde sagt at nei de har skrevet seg ut av barnevernet, ønsker ikke noe kontakt med barnevernet overhodet. Altså da blir det en annen greie. Men når dem da ikke har gjort det og man vet at barnevernet kan være inne til de er 23 år og det fremdeles ikke skjer noe, eller man føler man kommer til kort da. De er ikke interesserte i å gjøre noe, eller virker veldig uinteresserte og bare dytter liksom over på en annen instans da. (Rustjenesten)

Informantene fra barnevernet fortalte også at det er veldig sjelden at barnevernet sier nei til videre plassering etter at ungdommen har fylt 18 år. Men da må ungdommene selv ønske å fortsette å bo på institusjonen. Selv om det er veldig dyrt å ha en ungdom på institusjon er ikke dette en grunn til å ikke innvilge videre opphold. De var også klare på at selv om en ungdom har skrevet seg ut fra barnevernet har de en angrefrist på 1 år for å få fortsatt hjelp fra barnevernet. Her fortalte informantene at de var veldig romslige med å ta inn ungdommene igjen, selv om det var gått over 1 år siden de skrev seg ut. Noen informanter la til at de da ikke vil gå inn med tiltak og økonomisk støtte men at de fortsatt vil møte ungdommen. Noen av informantene fortalte også at hvis barnevernet vurderte at ungdommen var i behov av et tilbud som rustjenesten ikke hadde eller kunne gi, må barnevernet gi det tilbudet. Barnevernet kan da ikke overføre ungdommen til rustjenesten eller skrive ut ungdommen. De må da gi det tilbudet som de vurderte at ungdommen er i behov av.

Og barnevernet skal kunne gi et tilbud dersom andre ikke kan gi eller har det tilbudet. Det er en ting. Og om ungdommen selv ønsker det. (Barnevernet)

Flere av informantene fra rustjenesten trakk også frem at når ungdommene har vært under barnevernet på tvang og tvangen ble opphevet når de ble 18 år så vil de ut av barnevernet. De etterlyste da muligheten til at ungdommen kunne angre og bli tatt inn i barnevernet igjen. Informantene ønsket også at barnevernet var flinkere til å «selge inn» rustjenesten til ungdommene og motivere dem til å ta imot hjelp.

Jeg lurer på da hvordan de har presentert for den ungdommen at de kan være i barnevernet til de er 23 år vet du. Kjenner at jeg ikke har helt tilliten til at dette er gjort på en, at de liksom har sukret den pillen da. (Rustjenesten)

Rustjenestene hevdet at dette kunne handle om ressurser og forskjellige budsjetter at barnevernet skrev ut ungdommer raskt når de var 18 år.

For å kunne få hjelp til ungdommene våre på best mulig måte så er det kjempeviktig at vi som instanser kan klare å samarbeide. Til deres beste. (Rustjenesten)

Informantene dro også frem at noen ungdommer har liten tillit til hjelpeapparatet. Etter flere år i barnevernet har de gått lei av hjelpeapparatet. Det kan være en utfordring for ungdommene å være med på møtene mellom rustjenesten og barnevernet i en overføring da det ofte er flere personer tilstede på møtet og de ofte ikke klarer å fremme sin sak. Videre at ungdommene i noen tilfeller er vant til at barnevernet bestemmer over dem og at overgangen til rustjenesten mer frivillige vedtak kan være vanskelig for dem å forstå.

Forskjell er jo fordi vi er jo en frivillig tjeneste for over/under 18 år i forhold til barneverntjenesten sin lov. Men vi er jo en frivillig tjeneste. Og en ting er jo at vi er en frivillig tjeneste, en annen ting er jo at det i utgangspunktet er det jo et begrenset bilde vi har med for eksempel et vedtak på samtale hver 14. dag. Det sier seg selv hvor mye ansvar vi kan ta og hvor mye vi klarer å fange opp og følge med i, ut i fra hvordan vi jobber. Så klart. Der kan det være litt annen forventning enn hva vi kan klarer og både få til og ha oversikt over. (Rustjenesten)

Barnevernets fortalte at de har ungdommer plassert i de fleste fylkene i landet og informantene fortalte at når ungdommene velger å bosette seg i den kommunen de er plassert i, kan dette føre til flere utfordringer. Informantene fortalte om at det er store forskjeller på kommunene i Norge og hva de har å tilby ungdommer som kommer fra barnevernet. De opplevde det nesten som tilfeldig hva slags oppfølging ungdommene fikk i sine nye kommuner.

Og når vi flytter ut ungdommer i leiligheter da som får helt marginalt med oppfølging, og hvor vi er inne ganske lenge også. Da er det sånn at de reduserer på vedtaket sitt fordi vi er inne. Og vi går jo bare og venter på å gå ut bare de ungdommene blir trygge på de voksne. De nye voksne. Og så blir det en mismatch der. Og så må vi trekke oss ut da for at de andre skal få komme inn og få, og så sier vi at her trengs det mange timer, egentlig burde denne ungdommen bodd i en bolig, med nesten heldøgns oppfølging. Og så får de helt marginalt ut i fra det, ut i fra den muligheten de har for så vidt da. For det handler ikke om vilje tenker jeg. Og da går det veldig dårlig. Så blir det politi, razziaer, det blir handtering, det blir vold, det blir kanskje fengsel på

dem. Det blir ekstreme situasjoner, som vi egentlig vet nok om i forkant til å kunne være med på å hindre. Det er vondt. (Barnevernet)

Noe som kom fram under intervjuene og som de ansatte både ved barnevernet og rustjenesten mente var den mest sårbare overgangen, var overgangen inn til NAV. De opplevde det som en stor utfordring og at de måtte bruke mye tid å få på plass rettighetene som ungdommene har økonomisk. Også NAV lite brukervennlige åpningstider mente de var en stor utfordring. Dette forsterket effekten av at ungdommene går fra å være i barnevernet massive støtte til å måtte forholde seg til en time i uka hos rustjenesten, samtidig som de er bruker hos NAV som gjerne de hadde erfaring med ga marginalt med oppfølging.

Kanskje mer den, den overgangen som jeg synes er sårbart er over gangen fra. Sånne økonomiske forhold. Hvem er det som skal inn og, hvem sitt ansvar er det, og det at når du har vært i et offentlig omsorgs om det er typ institusjon eller om det er fosterhjem eller hva det er da. Altså den overgangen til å komme inn i NAV systemet også er det litt opp til. Hva slags støtteapparat har den ungdommen i den overgangen inn til NAV. For jeg opplever at det er noen som får veldig lite hjelp ikke sant, og som må finne ut av hvilke rettigheter de har. Skal det være AAP eller skal det være sosialstønad eller. Og der synes jeg at det mangler noe i forhold til at de mister rettigheter hvis de er skoleelever så skal de klare seg på, altså, der synes jeg det er veldig mye. Det er det som er ofte det som. At det ikke er litt mer skreddersydd. At det de ikke har litt mer rettigheter enn andre folk. Siden det er det offentlige som har hatt omsorgsrollen da. Og at det er bare «rett ut» noen ganger. Og det synes jeg er tragisk og det tenker jeg det er. (Barnevernet)

4.5 Tema 5: Opplevelser av samarbeidet

Informantene fra barnevernet var enige om at samarbeidet med rustjenesten stort sett er positivt. Flere trekker fram at rustjenesten har god fagkunnskap om rusmidler og avhengighet. Informantene synes at i samarbeidet med rustjenesten har man vært gode på rolleavklaringer. De opplever at rustjenestene er på tilbudssiden. Flere informanter trekker fram samarbeidet med rustjenesten i saker som gjelder gravide rusavhengige. Rustjenesten er da flinke til å fremme barnevernets arbeid og ufarliggjøre barnevernet ved å be om uformelle møter mellom alle partene.

De er raske på. Også i forhold til om det er ungdom som begynner å vanke i feil miljø hvor de har kontakt, så de kan si ifra kjenner dere til den ungdommen her eller bør vi melde ifra. Så jeg synes de er raske på. (Barnevernet)

I de sakene hvor samarbeidet gikk ekstra bra, mente informantene fra barnevernet var de gangene da de klarte å få med rustjenesten tidlig i prosessen og når ungdommene selv ønsket et samarbeid. Informantene så viktigheten i at rustjenesten kom tidig inn. Videre fortalte informantene at samarbeidet ble bedre når de kjenner de menneskene som jobber i rustjenesten. Det blir både enklere å ta kontakt og enklere å samarbeide.

Det at vi drar i samme retning. Og selvfølgelig koble opp mot hovedmålet om at ungdommen skal bli rusfri. Og at alle vet hva de skal gjøre. De gjør det de har forpliktet seg til at de har sagt de skal gjøre. Tett og god oppfølging. At man står samlet rundt målsettinger, og i samarbeid med den det gjelder. (Barnevernet)

Samarbeidet med barnevernstjenesten ble opplevd forskjellig av informantene fra rustjenesten. De opplevde alt fra et samarbeid som gikk på skinner til et samarbeid som var utfordrende og vanskelig. De trakk fram at samarbeidet var personavhengig. Selv om ansatte i barnevernet og rustjenesten ofte har samme fagbakgrunn mente de at det også er ulikheter som kan være både positivt og utfordrende for samarbeidet. Alle var enige om at det er viktig med tverrfaglige samarbeid ved sårbare overganger. Det som informantene trakk fram som positivt i samarbeid med barnevernet var den gjensidige respekten de har for hverandre. Og at barnevernet er veldig positiv til rustjenesten. Noen av informantene mente også at de har god tillit til hverandre, mens andre var mere delt. Noe av årsaken mente de var systemet og barnevernets manglende ressurser. De ansatte i rustjeneste fortalte at de ofte tok hensyn til barnevernets arbeidspress når de vurderte om de skulle kontakte barnevernet. Flere av informantene trakk også fram det store arbeidspresset som barnevernet har og at dette kunne påvirke det tverrfaglige samarbeidet. De trakk også fram det at barnevernet må stå i trusler. Dette preget de ansatte i rustjenesten. Ett sted fortalte at de tok hensyn til barnevernets arbeidspress når de vurderte om de skulle kontakte barnevernet eller ikke.

Men så er det høy turnover da. Og det er jo ikke så rart tenker jeg. Det å styrke barnevernet hadde jo garantert fremmet for samarbeid, hele veien tenker jeg. For jeg regner med at så lenge vi tenker sånn, så er det nok flere som tenker sånn i forhold til barnevernet. Det kan fort bli sånn, er det her viktig nok til å bry dem med. Ikke sant. Når du vet at det er så mye, så vil det kanskje bli sånn at de sakene du vet at du må ta,

de må de ta, og andre saker vil bli litt mer vage, eller trekke deg eller hva som helst, ikke sant. (Rustjenesten)

De fleste informantene fra barneverntjenesten mente at de er gode på å ikke trekke seg ut av sakene for fort. De mener at selv om rustjenesten tar over arbeidet med ungdommen så er de der og er tilgjengelige, selv etter at tiltak er avsluttet.

Altså vi er ganske gode på å ikke trekke oss fort unna. Så selv om andre tar over så er vi der og er tilgjengelige. Og selv om vi avslutter tiltak så har vi veldig sånn holdning her på kontoret at kan vi hjelpe den ungdommen med å delta på et møte, gi informasjon, eller være en støttespiller, gjør vi det. Så vi strekker oss langt. (Barnevernet)

Informantene fra barnevernet opplevde også at samarbeidet kan være en utfordring. De trekker fram at samarbeidet er veldig personavhengig da det utøves skjønn og tolkning i arbeidet med ungdommer. Spesielt der det er unge og uerfarne ansatte i de to tjenestene. De opplever også at byråkratiet kan være en utfordring ved at man ikke kommer videre i arbeidet med de unge på grunn av at ansatte ikke har myndighet til å fatte beslutninger i møtet. De må ta saken tilbake til sin arbeidsplass og drøfte med sin leder før de kan gi en tilbakemelding. Dette opplever informantene som frustrerende både for seg selv men også for de unge. De opplever også en vegring fra tildelingskontorene om å gå inn i saker om ungdom som er under 23 år og følges opp av barnevernet. Unntaket her er rustjenester som har et eget ungdomsteam som kan kobles på ungdommen uten å gå via et tildelingskontor.

Alle holder på sitt budsjett. Det synes jeg vi møter mye da. Istedenfor barnets beste og har felles fokus på det. Bli skyvning på rettigheter også. Så lenge dere kan følge opp fram til 23 år så avventer vi fram til etter det. Men så har vi også de helt fantastisk gode eksemplene både i vår kommune og i andre kommuner. Hvor man er felles, men der igjen det blir veldig personlig føler jeg. (Barnevernet)

Informantene fra barnevernet opplevde at når samarbeidet ikke fungerte var når man ikke klarte å bli enige om hvem som skal ta ansvar og hvordan. Igjen trakk de fram at dette er personavhengig og at det varierte. De mente også at tilgjengelighet, og det å være tilstede og møte opp på møtene er viktig for å få til et godt samarbeid. Informantene mente også at det som påvirket et tverrfaglig samarbeid som ikke fungerte generelt er når en virksomhet isolerte seg fra resten av hjelpeapparat. Noe de så på som uheldig å gjøre istedenfor å dra veksler på hverandre og hverandres tjenester.

Det er grusomt. Det er så fælt. For da sitter vi jo og kjemper på hver vår tue liksom. Og nei det skal ikke vi ha, det er ikke vårt ansvar og det må dere ta og. Det er kjempeslitsomt. (Barnevernet)

Det var enighet i rustjenesten at de opplevde at barnevernet ofte gjemte seg bak taushetsplikten, men at dette er individuelt og personavhengig. De beskrev at dette ble opplevd som misforstått taushetsplikt. Andre ganger opplevde de at de fikk for mye informasjon og ofte en informasjon de ikke kunne bruke ovenfor ungdommen. Dette vanskeliggjorde samarbeidet. Videre at barnevernet var opptatt av å formidle til sine ungdommer hva som ble sagt på møter med rustjenesten, informasjon som rustjenesten mente var en del av en faglig diskusjon. De ønsket mer samarbeid og enighet rundt hva som ble videreformidlet av barnevernet til ungdommene. Det samme gjaldt at barnevernet gjorde vedtak og tok beslutninger uten at de ble informert om dette.

Det er ikke veldig mange i kommunen her som har vært fornøyde med det tverrfaglige samarbeidet med barnevernet. Det har vært veldig sånn problematisk og vanskelig og komme i posisjon til da. (Rustjenesten)

Noen av informantene fra rustjenesten hadde også en opplevelse av at barnevernet bidro minst i det tverrfaglige samarbeidet på bakgrunn av at de gjemte seg veldig bak lovverket.

De er de vanskeligste, og kanskje de som bidrar minst vil jeg si til et godt tverrfaglig samarbeid fordi de er så redde og har så strenge... De gjemmer seg i hvertfall veldig bak lovverket. (Rustjenesten)

Dette var en opplevelse som informantene fra barnevernet ikke delte. De mente at barnevernet ikke er en lukket virksomhet. Informantene var også enige om at taushetsplikten ikke er til hinder for tverrfaglig samarbeid, men at det kan være det i noen tilfeller. De opplevde at de sier det som er nødvendig for rustjenesten å vite. Noen av informantene trakk fram at forventningene til barnevernet kan være at de er en lukket tjeneste.

Kanskje også forventninger om hverandre. Og spesielt kanskje forventninger til en barneverntjeneste er for mange at dette her er en lukket tjeneste. Men samtidig så blir også dette litt, da er det viktig å ha, man ser jo gjennom et samarbeid da at man kan klare å få til et samarbeid. Og taushetsplikt går jo, det er jo viktig og riktig, men det skal jo være til hjelp til den man skal hjelpe. Og det er mange måter å få med ungdommen på som gjør at dette ikke behøver å være en barriere. (Barnevernet)

Informantene fra barnevernet trakk også fram at de har ulike roller. De har både kontrollørrollen og hjelperrollen. Mens de opplevde at rustjenesten hadde en hjelperrolle. Men alt i alt opplevde barnevernet at de både hadde god tillit samt ha respekt for hverandre.

Informantene fra barnevernet opplevde et tverrfaglig samarbeid som ikke fungerte som veldig frustrerende. De har også opplevd at foreldre til ungdommene ikke ønsker at barnevernet og rustjenesten skulle samarbeide og dermed stoppet samarbeidet og overføringen.

5. DRØFTING

I denne delen tar jeg utgangspunkt i sentrale funn som jeg har presentert i kapittel 4. Jeg vil drøfte de sentrale funnene opp mot kunnskapsgrunnlaget og teoriene som jeg har presentert tidligere i oppgaven. I drøftingen har jeg valgt å gjøre noen endringer i forhold til temaene og funn jeg presenterte i kapittel 4. Temaene lovverk, arbeidsfelt og møteplasser presenteres sammen under punktet for prosedyrer og rutiner. Dette fordi informantene snakket om disse temaene litt om hverandre og det framsto som dette henger tett sammen for informantene og jeg velger derfor å behandle dem under ett i drøftingen. Drøftingene er derfor systematisert under disse tre overskriftene:

- Fra barnevernets «massive støtte» til rustjenestens «en time i uka»
- Prosedyrer og rutiner for overganger
- Opplevelser av samarbeidet

5.1 Fra barnevernets «massive støtte» til rustjenestens «en time i uka»

Noe som alle informantene var veldig opptatte av var den store forskjellen i støtte som ungdommen ble gitt i barnevernet og i rustjenesten. De mente at dette gjorde overgangen fra barnevernets massive støtte med fokus på omsorgsbehovet til vedtak om rustjeneste på en til to timer i uka, blir spesielt sårbar og var utfordrende for det tverrfaglige samarbeidet. Hansen et al. (2016) trekker frem at uregjerlige problemer (wicked problems) er en utfordring for det tverrfaglige samarbeidet og hvor det er større behov for samarbeid, slik som mellom barnevernet og rustjenesten. Barnevernet var veldig kritisk til at det var tildelingskontorene i kommunene som vurderte søknadene om rustjeneste og fattet vedtak. Dette opplevde de som et ekstra hinder for å at ungdommene skulle få hjelp. Ungdommene måtte innom tildelingskontorene for en kartleggingssamtale før de eventuelt fikk et vedtak. Det at tildelingskontorene også var så opptatte av at ungdommene skulle ha en diagnose var noe barnevernet reagerte veldig på. De mente at de fleste av ungdommene kommer fra mangelfulle oppvekstvilkår og har hatt en vanskelig oppvekst. Det å sette en diagnose på grunnlag av dette var de kritiske til, spesielt det at en diagnose ofte ble værende med ungdommen i mange år framover. Noe som i seg selv var belastende. Informantene fra

rustjenestene var også enige i at tildelingskontorene var et ekstra hinder for ungdommene for å få videre hjelp, men var ikke like opptatt av dette som barnevernet.

Informantene var enige om at forskjellen mellom barnevernets massive støtte til ungdommer, ofte i form av institusjonsplasseringer, var noe som ikke ble videreført ved overgangen til voksentjenestene og rustjenesten. Barnevernet opplevde at tildelingskontorene innvilget marginalt med støtte når de gjorde vedtak om rustjeneste og vedtak om andre tjenester til ungdommene. Flere av informantene på de ulike arbeidsteder trakk fram at vedtakene om overføring til rustjeneste hadde som standard å innvilge en til to timer i uka. Hvis de ga noe mer var det et unntak. Rustjenesten påpekte at de ikke hadde ressurser til å ta imot omfattende vedtak og at de ikke ga så omsorgsbaserte tjenester som barnevernet. Mens barnevernet går inn som «en del av foreldrefunksjonen» er det i rustjenesten andre tjenester som gis.

Informantene var enige om at de så på forhånd når en overføring til rustjenesten eller andre voksentjenester, ikke vil lykkes på grunn av for lite oppfølging i voksentjenesten. De påpekte at det ikke alltid var rustjenesten som var riktig sted som det skulle gis oppfølging fra til ungdommene fra barnevernet. Rustjenesten var en av flere ulike voksentjenester som ungdommene ble henvist til. Barnevernet og rustjenesten var også kritiske til overgangen til NAV som de begge opplevde hadde sterkt fokus på tiltak og vilkår og ikke så behovet til ungdommene for oppfølging og støtte. Breimo et al. (2015) beskriver dette skiftet som et av to institusjonelle forhold som kan skape hindringer i overgangen til voksenlivet. Det ene forholdet var overgangen fra barnevern til NAV, eller annen voksentjeneste, hvor de beskriver skifte i de institusjonelle relasjonene hvor barnevernets omsorgsrelasjon blir byttet ut med relasjonen til NAV som reguleres av rettigheter og plikter. Breimo et al. (2015) mener også at det nå er større distanse mellom NAV og barnevernet enn det som tidligere var med sosialtjenesten. Oterholm (2015) trekker også fram den store forskjellen på hva barnevernet foreldrelignende logikk og NAV sitt fokus på her og nå situasjonen samt at ungdommene skal bli selvhjulpne på kort sikt. Hansen et al. (2016) påpekte at det er viktig å få til et helhetlig og samordnet tjenestetilbud i denne overgangen som består av faktorer som hvem som skal samarbeide, hvordan de skal samarbeide og hvordan samarbeidet er organisert. Dette bekreftes også av Storhaug & Bratterud (2008) som mener at dette bidrar til å hemme det tverrfaglige samarbeidet samt at det også er med på å gjøre overgangene sårbare for ungdommene. Utfordringene som litteraturen sier om overgangen til NAV ligner på overgangen til rustjenesten ved at begge disse overgangene skiller seg fra den massive støtten ungdommene har opplevd ved å motta fra barnevernet.

Ressurser er en del av de organisatoriske determinantene som påvirker tverrfaglig samarbeid (Rodriguez et al. 2005) noe som både barnevernet og rustjenesten mente at påvirket samarbeidet mellom dem. utfordringene har med hvordan rammene på tjenestene til rusavdelingen og barneverntjenesten er organisert samt hvilke ressurser de har. Flere av informantene trakk fram kommunens dårlige økonomi og begrensede ressurser og opplevde det som en kamp om hvem som har ansvaret i stedet for å se på hva som er det beste tilbudet til ungdommen. På grunn av den store forskjellen på støtten som gis i barnevernet og rustjenesten var rustjenesten veldig opptatt av at ungdommene skulle være i barnevernet så lenge som mulig. De så dette som ungdommens beste da de ikke hadde ressurser og ikke hadde det rette tilbudet til å følge dem opp så tett som de hadde behov for. Flere av ungdommene manglet de ferdighetene som det kreves for å bo alene, som for eksempel rydde, vaske, betale regninger og orientere seg i voksenverdenen. Rustjenesten var meget bekymret for disse ungdommene. Dette bekreftes av Paulsen (2017) som beskrev i sin avhandling at flere av ungdommene hun intervjuet hadde nettopp disse utfordringene i hverdagen og at de hadde få personer å støtte seg på. Rustjenesten opplevde at barnevernet presset på for å avslutte ungdommene i barnevernet og overføre dem til rustjenesten. Dette selv om rustjenesten orienterte dem om at ungdommene ikke ville få den hjelpen de var i behov av hvis de ble skrevet ut. Paulsen (2017) hevdet at ungdommer i barnevernet har behov for mer støtte enn andre ungdommer i overgangen til voksenlivet. Avhandlingen hennes viste imidlertid at ungdommene får mindre oppfølging i denne overgangen da de har mindre støtte i det uformelle nettverket. Ungdommene Paulsen (2017) intervjuet beskrev en brå overgang til voksenlivet hvor de støttende relasjonene de hadde hatt i barnevernssystemet ble avsluttet på et sårbart punkt i livet. Rustjenesten mente at deres tilbud til ungdommene var «rusrelatert» mens barnevernets tilbud var mer helhetlig da de kunne sette inn mer ressurser og ulike tiltak.

Informantene fra rustjenesten fortalte også om ungdommer som angret på at de skrev seg ut av barnevernet da de innså at de trengte mer hjelp. Rustjenestens erfaring var at det var vanskelig å komme inn i barnevernet igjen for disse ungdommen. En erfaring som barnevernet ikke delte. De mente at de var romslige på å ta ungdommene inn i barnevernet igjen, selv om det hadde gått lang tid. Barnevernet viste til angrefristen i barneverntjenesteloven på 1 år, noe Oterholm (2015) mener er altfor kort angrefrist for ungdommer som har skrevet seg ut av barnevernet. Ungdommene har behov for en mer fleksibel tilnærming da det er komplisert for de unge å vite hva de har behov for (Oterholm, 2015). Noen av informantene fra barnevernet la til at hvis det hadde gått lang tid fra

ungdommene hadde skrevet seg ut av barnevernet ville de da ikke gå inn med tiltak og økonomisk støtte men de ville fortsette å møte ungdommene. Rustjenesten var bekymret for disse ungdommene som de mente fikk for dårlig tilbud når de skal ut av barnevernet. Dette bekrefter det Backe-Hansen (2018) hevder om at det må satses mer på ungdom og ettervern da resultater viser at det er det som fungerer og det som ungdommene ønsker seg mest av. En barneverntjeneste var også klar på at hvis de vurderte at en ungdom var i behov av tiltak som rustjenesten ikke kunne gi, måtte barnevernet gi dette tilbudet til ungdommen. De kunne da ikke overføre ungdommen til rustjenesten hvis de ga et annet tilbud enn det de vurderte ungdommen var i behov av. Dette er en viktig presisering fra barnevernet som ingen av informantene fra rustjenestene ga uttrykk for at de kjente til når de ble intervjuet.

Et område som ytterligere kompliserer overgangen fra barnevern til voksentjeneste var utfordringer knyttet til når ungdommene valgte å bosette seg i en annen kommune. Barnevernet har plassert ungdommer i de fleste fylkene i landet og så en stor forskjell i tilbudet som ble gitt til. De opplevde også at det var tilfeldig hva slags oppfølging som ble gitt. Dette er et av de institusjonelle forholdet som Breimo et al. (2015) hevdet kunne skape hindringer i overgangen til voksenlivet. Breimo kaller det å «falle mellom to kommuner». Breimo mener dette er et strukturproblem som fortjener større oppmerksomhet i fremtiden etter hvert som fosterhjem foretrekkes før institusjonsplassering.

5.2 Prosedyrer og rutiner for overganger

Det viste seg at det ikke var utarbeidet felles prosedyrer og rutiner for samarbeid og overganger mellom barnevernet og rustjenesten. Dette gjaldt også planer for tverrfaglig samarbeid generelt. Begge stedene hadde mange gode forslag på hva som burde være med i slike planer hvis de skulle utarbeides. Rodriguez et al. (2005) er opptatt av at samarbeidsrutiner er formalisert som en del av de organisatoriske determinantene og at dette påvirker om det tverrfaglige samarbeidet skal lykkes. Behovet for å bedre formelle samarbeidsrutiner er også noe Hansen et al. (2016) peker på som en mulig løsning for å redusere de sårbare overgangene. Dette mener Hansen et al. (2016) er med på å planlegge gode, helhetlige og samordnede tjenestetilbud.

Informantene på begge steder var opptatt av at før prosedyrene og rutinene skulle utarbeides var det en del momenter som måtte diskuteres og avklares. De mente at forutsetningene for samarbeidet måtte være på plass samt informasjon om hverandres arbeidssted, tjenestetilbudet

og lovverket. Noe de mente var mangelfullt. Det måtte også være åpenhet om forventningene til hverandre og stikkord som trygghet, tillitt, respekt (både for hverandre og deres rammebetingelser) samt lydhørhet ble nevnt slik at de ble trygge på hverandre. Dette bekreftes av Jacobsen (2010) som hevder at uklar bruk av begrepet tverrfaglig samarbeid i seg selv kan bidra til utydelighet og ulike forventninger til samarbeidet. Informantene beskriver viktigheten av å tydeliggjøre forventningene de ulike aktørene har til samarbeidet. Informantene var også opptatt av å skape gode relasjoner til hverandre. Når dette var på plass kunne de så starte med å utarbeide prosedyrene/rutinene. Samarbeidet mellom barnevernet og rustjenesten er ikke bare rundt selve overgangen men også det at de jobber sammen rundt ungdommene. Det er ikke alltid at dette samarbeidet alltid skal ende med en overføring til rustjenesten mente informantene.

Når prosedyrene og rutinene skulle utarbeides var informantene både ved barnevernet og rustjenesten opptatt av at de som arbeidet direkte med ungdommene var med på dette arbeidet. De var opptatt av at prosedyrene/rutinene inneholdt felles møteplasser mellom barnevernet og rustjenesten og at det ble avholdt faste møter. Dette gjaldt selv om det ikke var en spesiell sak de skulle drøfte. De mente at nærheten mellom dem var viktig for å få til et godt samarbeid, selv om de er organisert i ulike virksomheter. Dermed var dette et viktig punkt å ha med. Prosedyrene og rutinene måtte også beskrive felles mål og forståelse for samarbeidet noe som Rodriguez et al. (2005) hevder fremmer det tverrfaglige samarbeidet av de organisatoriske determinantene. Glavin & Erdal (2000) har også felles målsetting som en av sine suksesskriterier for samarbeid. Barnevernet og rustjenesten opplevde å ha felles mål i arbeidet med brukerne, men de var ofte uenige om hvordan de skulle komme til målet. Videre må prosedyrene og rutinene inneholde når barnevernet skal kontakte rustjenesten slik at de kommer inn så tidlig som mulig. De anså det som viktig å være i forkant av en overføring. I prosedyrene/rutinene må også rollefordelingen komme tydelig fram for å unngå å bruke tid på dette ved hver enkelt overføring. Informantene vurderte også at det var viktig at informasjonsflyten ble beskrevet. De var også opptatt av at begge parter skulle være fleksible i samarbeidet og i overføringen. Hansen et al. (2016) beskriver sårbare overganger ved «wicked problems» som en av utfordringene i det tverrfaglige samarbeide der det er uklare mål og der årsakssammenhenger gjør at man må drøfte og forhandle om hva som er relevante løsninger.

For å få til en god overgang mente informantene ved både barnevernet og rustjenesten at det var viktig at ungdommene var åpne om utfordringene og problematikken samt at

ungdommene ønsket et samarbeid. Foreldre så de som en ressurs som var viktig å ha med som støttespillere.

I løpet av intervjuene trakk informantene fram alle Glavin & Erdal (2000) sine 11 suksesskriterier som har stor betydning for det tverrfaglige samarbeidet. De bekrefter at det er flere punkter som må være på plass i en prosedyre/rutine for å få til godt samarbeid og med det sikre gode overføringer mellom barnevernet og rustjenesten. Bratterud & Storhaug (2008) mener også at det å utarbeide skriftlige retningslinjer for samarbeidet gir muligheter og fremmer det tverrfaglige samarbeidet.

Individuell plan ble trukket fram av både Breimo et al. (2015) og Hansen et al. (2017) som et hjelpemiddel som er med på å planlegge både sårbare overganger og gode, helhetlige og samordnede tjenestetilbud. Dette ble ikke trukket fram som et hjelpemiddel av informantene verken i barnevernet eller i rustjenesten. Noe av årsaken til at de ikke nevner dette kan være at jeg ikke spurte spesifikt om dette under intervjuene. Det kan også være at informantene ikke var godt nok kjent med individuell plan og hvilke hjelpemiddel dette kan være i arbeid med planlegging av sårbare overganger.

Informantene fra både barnevernet og rustjenesten var enige om at de ikke hadde god nok kjennskap til hverandres lovverk. Barnevernet trakk også fram at de opplevde at rustjenesten og andre i hjelpeapparatet ikke helt forsto deres lovverk. De trakk fram forskjellen på lovverkene ved at Barnevernsloven er en skjønnslov mens rustjenestens vedtak etter Helse- og omsorgsloven var mer rettighetsbasert. De var også kritiske til at det var tildelingskontorene i kommunene som fattet vedtak om rustjeneste og opplevde ofte at ungdommene måtte ha en diagnose for å få hjelp. En diagnose som ofte ble værende med ungdommene videre i hjelpeapparatet. Dette ble bekreftet av flere av informantene i rustjenesten. Barnevernet og rustjenesten var enige om at der det var ungdomsteam i kommunene var det enklere å få hjelp. Informantene var også enige om at de opplevde lovverket som hinder for tverrfaglige samarbeid, spesielt i vanskelige saker. Rodriguez et al. (2005) hevder at lovverket, som er en av de systemiske determinantene, påvirker hvordan man samarbeider og er med på å hemme det tverrfaglige samarbeidet. Det at informantene på begge arbeidsstedene ikke kjenner til hverandres lover kan også henge sammen med faktorer på organisatorisk nivå. Også Storhaug & Bratterud (2008) viser til at forskjellen i lovverk og grunnideer mellom barnevernet og voksnetjenesten er ulike og kan bidra til å hemme det tverrfaglige samarbeidet, som igjen er med på å gjøre overgangene sårbare for ungdommene.

Når det gjelder kjennskap til hverandres arbeidsfelt var det enighet blant informantene om at de hadde lite kjennskap om hverandre, men at også dette var individuelt. Stor utskiftning av arbeidsstokken var den største utfordringen på dette punktet men også der det var uklare ansvarsområder var det spesielt vanskelig. Barnevernet og rustjenesten samarbeidet om flere ungdommer og det kunne da være utfordringer om hvem som skulle gjøre hva og hvordan man skal arbeide. Storhaug & Bratterud (2008) trekker fram forskjellen i måten barnevern og voksentjenesten arbeider på kan bidra til å hemme det tverrfaglige samarbeidet og dermed gjøre den overgangen sårbar for ungdommene. Både barnevernet og rustjenesten opplevde at den andre ønsket å trekke seg ut der det var uklare ansvarsområder. Spesielt rustjenesten etterlyste mer informasjon om barnevernets arbeidsfelt slik at de kunne justere sine forventninger. De mente at ved at de kunne mer om barnevernets arbeidsfelt kunne de snu ungdommenes fokus på barnevernet til noe mer positivt.

Det kom fram under intervjuene både ved barnevernet og rustjenesten at de ikke hadde noen felles møteplasser. Det var enighet om at dette gjorde at det var mindre fokus på tverrfaglig samarbeid. Hansen et al. (2016) pekte på en mulig løsning for å redusere de sårbare overgangene var at det ble opprettet uformelle treffpunkter. Treffpunkter var noe informantene fra både barnevernet og rustjenesten etterlyste. Barnevernet hevdet også at dette gjorde at de hadde mindre fokus på rus når de fikk inn saker som ikke handler om rus. Ved å ha møteplasser ville de ha mer fokus på rus samt at de mente at de ville ha avdekket mer rus. Barnevernet og rustjenesten var enige om at hvis de hadde vært samlokalisert så hadde det vært lettere å ta kontakt og bli kjent med hverandre samt at det tverrfaglige samarbeidet med det hadde blitt bedre. Rustjenesten trakk også fram at de da hadde kommet inn tidligere i saker hvor det er rus og ikke først bli koblet på når ungdommene skal skrives ut av barnevernet. Ved det var muligheten for oppfølging i rustjenesten som et form for ettervern større, noe som Backe-Hansen (2018) etterlyser for ungdommene fra barnevernet. En rustjeneste fortalte også at de ansatte ikke kan ta direkte kontakt med hverandre men må gå igjennom lederen. De mente også at dette er til hinder for utveksling og tverrfaglig samarbeid. Dette ble også problematisert av flere av tjenestestedene. De opplevde at det var en «sykt fiksering» på å gå tjenestevei, noe de mente hemmet det tverrfaglige samarbeidet samt at det tok tid å få til et samarbeid.

5.3 Opplevelser av samarbeidet

Informantene fra barnevernet opplevde samarbeidet med rustjenesten som positivt, hadde god tillit og respekt for hverandre. Noe som Rodriguez et al. (2000) beskrev som relasjonelle determinanter og den determinanten som har fått mest oppmerksomhet. Også Glavid & Erdal (2000) trekker fram tillit og respekt som en suksesskriterie og som viktig for å få til et godt samarbeid. Videre mente de barnevernansatte at rustjenesten hadde god fagkunnskap om rusmidler og om avhengighet samt at de var på tilbudssiden. Rustjenesten opplevde også samarbeidet med barnevernet som bra men beskrev også et samarbeid som var utfordrende og vanskelig. Både barnevern og rustjenesten var enige om at hvordan samarbeidet fungerte var personavhengig, noe som informantene kom inn på flere ganger i intervjuene. De trakk fram at ansatte i barnevernet og rustjenesten ofte har samme fagbakgrunn og at dette var positivt for samarbeidet og gjorde det ofte enklere å samarbeide. Det er også noe som Willumsen (2016) og Glavin & Erdal (2000) påpeker som suksessfaktorer i det tverrfaglige samarbeidet. Willumsen (2016) skiller her på kjernekompetanse, overlappende kompetanse og spisskompetanse. Det var enighet blant informantene om at tverrfaglig samarbeid er viktig ved sårbare overganger.

Barnevernet trakk spesielt frem samarbeidet med rustjenesten i saker med gravide rusavhengige. Formelt sett har rustjenesten ansvaret for det ufødte barn mens barnevernets ansvar starter når barnet er født. Barnevernet opplever at rustjenesten er flink til å snakke positivt om barnevernet for den gravide og motivere de gravide til å ta imot hjelp fra barnevernet før barnet er født. Rustjenesten har samme opplevelse og trekker fram at barnevernet er flinke til å komme på banen før barnet er født. Opplevelsen av det tverrfaglige samarbeidet er godt rundt de gravide rusavhengige og de opplevde å ha felles mål i arbeidet, som igjen er en av suksesskriteriene til Glavin & Erdal (2018) og som Rodriguez et al., (2005) hevder fremmer det tverrfaglige samarbeidet av de organisatoriske determinantene.

Barnevernet trekker fram at samarbeidet dem imellom er spesielt godt i saker der de har fått rustjenesten tidlig inn og der ungdommene ønsker et samarbeid. Barnevernet mente også at det som fremmer et tverrfaglig samarbeid er når de kjenner personene som jobber i rustjenesten. Det var da enklere å ta kontakt og enklere å samarbeide.

Barnevernet trakk spesielt fram de kommunene som har egne ungdomsteam som kan gi tjenester uten vedtak og uten at tildelingskontorene i kommunen ble blandet inn. Der var det tverrfaglig samarbeidet ved sårbare overganger spesielt godt.

Barnevernet har i media fått kritikk for sin manglende åpenhet noe som bekrefter rustjenestens opplevelse av samarbeidet med barnevernet. Deres opplevelse var at barnevernet ofte gjemte seg bak taushetsplikten. Barnevernet derimot opplever ikke at de er en lukket tjeneste. De var også uenig i om taushetsplikten er til hinder for tverrfaglig samarbeid. Mens rustjenesten opplever det som et hinder mener barnevernet det motsatte, men at det kunne være hinder i noen tilfeller. Informantene fra rustjenesten opplevde i noen saker at de fikk mangelfull informasjon om ungdommene og at barnevernet ikke informerte når de satt i tiltak for ungdommene mens de samarbeidet.

Det som barnevernet opplevde som utfordrende i det tverrfaglige samarbeidet var blant annet byråkratiet. De opplevde av byråkratiet påvirket samarbeidet ved at de ikke kom videre i arbeidet med de unge på grunn av at ansatte ikke hadde myndighet til å fatte beslutninger i møtet. Det at ansatte måtte ta med sakene tilbake til sin arbeidsplass og drøfte det med sin leder for så komme tilbake med svaret, opplevdes frustrerende. De opplevde også tildelingskontoret i kommunene som veldig byråkratisk og opplevde en vegring om å gå inn i saker som gjaldt ungdommer under 23 år. Hansen et al. (2016) trekker fram wicked problems som en utfordring for det tverrfaglige samarbeidet og at disse problemene blir enda mer uregjerlige av et komplekst tjenestesystem.

Noe som både barneverntjenesten og rustjenesten så på som utfordrende for samarbeidet var når det var unge og uerfarne ansatte i de to tjenestene. De kjente da lite til hverandres arbeidsfelt. Begge arbeidsstedene opplevde det også som utfordrende når de ikke klarte å bli enige om hvem som skulle ta ansvar og hvordan det skulle gjøres.

Informantene fra rustjenesten fortalte at de ofte tok hensyn til arbeidspresstet til barnevernet når de vurderte om de skulle kontakte dem. De mente at barnevernet har for lite ressurser og at dette påvirket samarbeidet. De trakk også fram at den høye turnoveren i barnevernet var en utfordring. Resurser var en av de organisatoriske determinantene som Rodriguez et al. (2005).

Barnevernet mener at de selv er gode på å ikke trekke seg fort ut av samarbeidet med rustjenesten. En opplevelse som rustjenesten ikke helt deler. Mens informantene fra barnevernet hevder at de er tilgjengelig både for ungdommene og rustjenesten etter at de har avsluttet tiltaket og trukket seg ut av saken hevder rustjenesten det motsatte. Barnevernet opplever at de strekker seg langt.

Flere av de opplevelsene som er beskrevet over fra samarbeidet mellom barnevernet og rustjenesten, er også noe jeg kjenner meg igjen i etter mange samarbeidsmøter med barnevernet. Slike møter oppleves ofte som et rent overføringsmøte og ikke et samarbeidsmøte. Mens barnevernet på den ene siden vil overføre og avslutte ungdommen står rustjenesten på den andre siden og vil at ungdommen fortsatt skal være i barnevernet. Akkurat dette kan være den største utfordringen ved sårbare overganger.

6. KONKLUSJON

I denne oppgaven har jeg undersøkt hvilke faktorer som påvirker samarbeidet mellom ansatte når en ungdom skal overføres fra barnevern til voksentjenesten/rustjenesten. Jeg har intervjuet engasjerte og dedikerte ansatte i både barnevernet og rustjenesten som har satt av tid til å være med i studien, til tross for en travel hverdag.

I studien har jeg belyst hva som påvirker samarbeidet fra barnevern til voksentjeneste/rustjeneste ut fra følgende problemstilling: «*Hvilke faktorer påvirker samarbeidet mellom ansatte i barnevern og voksentjeneste/rustjeneste om sårbare overganger?*».

Mine forskningsspørsmål har vært:

- *Hvilken kjennskap har barnevernet og rustjenesten til hverandres lover og arbeidsfelt?*
- *Hvilke felles møteplasser har barnevernet og rustjenesten?*
- *Hvilke prosedyrer og rutiner for tverrfaglig samarbeid ved overganger har barnevernet og rustjenesten utarbeidet?*
- *Hvilke tilbud om oppfølging får ungdommer som overføres fra barnevernet til rustjenesten?*
- *Hvordan opplever barnevernet og rustjenesten samarbeidet?*

Noe som overrasket meg mest, selv om jeg har arbeidet i feltet i flere år, var at funnene viser at det ikke foreligger prosedyrer og rutiner for samarbeid generelt eller om overgangen fra barnevern til voksentjenesten/rustjeneste spesielt. Det var to unntak; barnevernet på ett av arbeidsstedene hadde en rutine for overføring til NAV samt at det var rutiner for samarbeidet mellom barnevernet og rustjenesten rundt gravide rusavhengige. Det at det ikke foreligger prosedyrer og rutiner gjør at de sårbare overgangene blir ekstra sårbare hevder Hansen et al. (2016), noe jeg er enig i. Med denne studien håper jeg å kunne bidra til å sette fokuset på viktigheten av å samarbeide om de sårbare overgangene.

Det viste seg også at de to enhetene hadde mangelfull kjennskap til hverandres lover og arbeidsfelt. Dette kan gjøre at barnevernet sitter på sin «tue» og planlegger en overgang til

rustjenesten uten å vite hva rustjenesten kan tilby og om dette er bra nok for dere ungdommer. Og rustjenesten på sin side har da ikke kompetanse til å diskutere med barnevernet om hva som er riktig tiltak for ungdommene da de ikke kjenner til de mulighetene som finnes i barnevernet. Men uten kjennskap til hverandres lover og arbeidsfelt er det vanskelig å drøfte hva som er til ungdommen beste og dra best mulig nytte av hverandres tjenester. Funnene på dette punktet henger sammen med informantenes opplysninger om at barnevernet og rustjenesten ikke har felles møteplasser. Det er på felles møteplasser at man kan gjensidig informere hverandre om lover, tiltak m.m.

Informantene kom med forslag på hvordan man skal utarbeide prosedyrer og rutiner. Både hva som kan gjøres i forkant av dette arbeidet og hva prosedyrene og rutinene bør/må inneholde. Ved utarbeidelse av prosedyrer og rutiner kan dette brukes som en sjekkliste for kommunene. Informantene anbefalte også at de som til daglig jobbet med ungdommene skulle være med å utarbeide disse rutinene. De var i tillegg samstemte på at det bør opprettes felles møteplasser for ansatte i barnevernet og rustjenesten, samt andre voksentjenester som barnevernet kan overføre til. På disse møteplassene bør det gis rom for opplæring om hverandres lover og arbeidsfelt. Ved det sikrer man at ungdommene får det tilbudet som er til deres beste i en overgang fra barnevern til voksentjeneste.

På tross av utfordringene som jeg har beskrevet over knyttet til å etablere og oppnå kontinuitet i samarbeidet, hevdet informantene fra begge arbeidstedene at når man faktisk samarbeidet fungerte dette stort sett godt. De trakk fram felles fagbakgrunn, tillit og respekt som noen av faktorene for at samarbeidet var bra. Der det var egne ungdomsteam i rustjenesten synes de samarbeidet var ekstra bra, spesielt når ungdommene ikke må gå via tildelingskontorene i kommunen for å få hjelp. Det kunne allikevel oppstå vanskeligheter også i det faktiske samarbeidet. Rustjenesten kunne oppleve det som utfordrende at barnevernet framsto som lukket og gjemte seg bak taushetsplikten. Barnevernet på den andre siden opplevde ikke seg som lukket. De var heller ikke enige i at taushetsplikten var et hinder for det tverrfaglige samarbeidet. En annen ting som kunne vanskeliggjøre det faktiske samarbeidet var byråkratiet og manglende myndighet til å ta beslutninger blant dem som arbeidet direkte med ungdommene. Dette opplevde de at forsinket og vanskeliggjorde samarbeidet. Informantene synes også det var utfordrende for samarbeidet når de ikke ble enige om hvem som skulle ta ansvaret og hvordan. Dette er innsikter som jeg håper kan være nyttig kunnskap for praksisfeltet og som forhåpentligvis kan være med på å legge til rette for bedre samarbeid mellom de to enhetene i disse kommunene og andre kommuner.

Ønsket om å samhandle bedre gjennom gode rutiner, flere møteplasser, åpenhet og kjennskap til hverandres lover og arbeidsfelt handler i bunn og grunn om å kunne sikre en bedre overgang for ungdommene. Det informantene ved både barnevernet og rustjenesten var mest opptatt av var at denne overgangen i dag kjennetegnes av massiv og omsorgsbasert støtte i barnevernet til «en time i uka» hos rustjenesten. Studien har vist at ansatte opplevde at mangelen på samarbeid kunne gjøre denne overgangen vanskeligere enn nødvendig for ungdommene. Barnevernet opplevde en motstand fra voksentjenesten for å ta imot ungdommer fra barnevernet. Noe av motstanden som barnevernet beskrev ble bekreftet av rustjenestene selv. Men de begrunnet denne motstanden med at de ikke var rustet til å ta imot ungdommene med så omfattende hjelpebehov. Rustjenesten mente også at barnevernet skulle være lenger inne i sakene med ungdommer med rustutfordringer, da de har mulighet til å sette inn de tiltakene som ungdommene har behov for. Her var det uenighet mellom informantene fra barnevernet og rustjenesten. Barnevernet mente de beholdt ungdommene så lenge de hadde behov fra støtte fra dem, og i noen tilfeller lenger enn dette, mens rustjenestens opplevelser var at de ble overført for tidlig.

Ut fra funnene på dette punktet bør det i barnevernet og voksentjenestene planlegges og vurderes nøye om når det er riktig å overføre ungdommer fra barnevernet til voksentjenesten og om hva som er riktig tjeneste å sette inn for å sikre disse sårbare overgangene. Dette for å sikre at disse overgangene blir mindre sårbare. Og ungdommene må også høres i disse sakene. En utfordring er selvfølging når ungdommen er over 18 år og selv vil ut av barnevernet, mot barnevernets anbefaling. Men også en slik overføring eller utskrivning må planlegges nøye. En annen side av saken er den massive kritikken av tildelingskontorene i kommunene.

Barnevernets opplevelse av tildelingskontorenes arbeid er noe som de kommunene som har tildelingskontor kanskje bør se på om dette er rett instans ved vurdering av tjenester når ungdommer overføres fra barnevernet til voksentjenester.

I overgangen fra barnevernet til rustjenesten opplever ansatte at det er en stor forskjell i tiltak og tjenester som settes inn ovenfor ungdommene. Informantene fra rustjenesten stilte spørsmål ved om det er til ungdommens beste å overføre dem til voksentjenesten/rustjenesten, noe også informantene fra barneverntjenesten var tildels enige i. Dette er en faktor som har stor påvirkning på det tverrfaglige samarbeidet. Barnevernet og voksentjenesten/rustjenesten anbefales å sammen vurdere om det i det hele tatt er riktig å overføre ungdommen eller om det er det beste for ungdommen at det gis tjenester fra begge arbeidsstedene, kanskje for en overgangsperiode. Oppgaven har altså beskrevet at ansatte i barnevernet og rustjenesten er

enige om at det er behov for økt samarbeid, men også den store forskjellen i opplevelsen de ansatte på de forskjellige arbeidsstedene har om hverandre og om samarbeidet. Dette sier noe om hvor vanskelig tverrfaglig samarbeid er og at det kan oppfattes forskjellig fra arbeidssted til arbeidssted, fra møte til møte.

Studiens mål har vært å øke forståelsen for tverrfaglig samarbeid generelt og for hvilke faktorer som er av betydning for samarbeid om de sårbare overgangene. Et ønske med denne oppgaven er at barnevernet og voksentjenesten/rustjenesten i kommuner kan dra nytte av mine funn og bruke oppgaven til å bedre det tverrfaglige samarbeidet ved sårbare overganger.

LITTERATURLISTE

Backe-Hansen, E., (2018, 20. februar). Noen barnevernsbarn lykkes mot alle odds. Hva skiller dem fra de det ikke går så bra med? *Forskning.no*. Hentet fra: <https://forskning.no/barn-og-ungdom-velferdsstat/2018/02/lei-av-elendighetsforskning-om-barnevernet>

Barne- og likestillingsdepartementet. (1997-1998). *Om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester og lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester*. (Ot.prp. nr. 61). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-61-1997-98-/id120661/sec1>

Barne- og likestillingsdepartementet. (2008-2009). *Om lov om endringer i barnevernloven*. (Ot.prp. nr. 69). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprpr-nr-69-2008-2009-/id556260/sec1>

Barnelova (1981). *Lov om barn og foreldre av 8. april 1981*. Barne- og likestillingsdepartementet. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7?q=lov%20om%20barn%20og%20foreldre>

Barnevernloven (1992). *Lov om barneverntjeneste av 17. juli 1992*. Barne- og likestillingsdepartementet. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=lov%20om%20barnevern>

Breimo, J. P., Sandvin, J. T., & Thommesen, H. (2015). Trøblete overganger i et aldersdelt hjelpeapparat. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92 (01), 29-44.

Forvaltningsloven (1967). Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker av 10. februar 1967. Justis- og beredskapsdepartementet. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10?q=forvaltningsloven>

Glavin, K., & Erdal, B. (2018). *Tverrfaglig samarbeid i praksis: til beste for barn og unge i kommune-Norge*. Oslo: Kommuneforlaget

Hansen, G., Bjørkquist, C., Huby, G., & Johnsen, L. (2016). *Sårbare overganger – «Tricky Transitions»*. Halden: Høgskolen i Østfold

Helse- og omsorgstjenesteloven (2011). Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. av 24. juni 2011. Helse- og omsorgsdepartementet. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30?q=lov%20om%20kommunale%20helse-%20og>

Helsepersonelloven (1999). Lov om helsepersonell m.v. av 2. juli 1999. Helse- og omsorgsdepartementet. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64?q=lov%20om%20helsepersonell>

Jacobsen, Gro (2010). *Tverrfaglig Samarbeid: Pynt Eller Praksis?* (Mastergradsavhandling, Høgskolen i Oslo. Hentet fra: <https://oda.hioa.no/en/item/tverrfagligsamarbeid-pynt-eller-praksis>

Johannessen, A., Tufte, P.A., & Christoffersen, L. (2010) : *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015) *Det Kvalitative Forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Malterud, K. (2011). *Kvalitative metoder for medisin og helsefag*. Oslo: Universitetsforlaget.

Oterholm, I. (2015). *Organisasjonens betydning for sosialarbeideres vurderinger*. (Avhandling ph.d). Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus.

Pasient- og brukerrettighetsloven (1999). Lov pasient- og brukerrettigheter av 2. juli 1999. Helse- og omsorgsdepartementet. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-63?q=lov%20om%20pasient-%20og>

Reime, M. A.; & Fjær, S. (2010). Å tilhøre, å bli, å delta. Medvirkning i overgangen fra barneverninstitusjon til voksenliv. *Fontene forskning*, 3(2), 27-38.

San Martin-Rodriguez, L., Beaulieu, M.-d., D'Amour, D., & Ferrada-videla, M. (2005). The determinants of successful collaboration: A review of theoretical and empirical studies. *Journal of Interprofessional Care*, 2005, Vol.19(S1), p.132-147, 19(S1), 132-147. doi: 10.1080/13561820500082677

Storhaug, A. S. (red.) & Bratterud, Å, and OBVIT-prosjektet (2008). *Overgang fra barnevern til voksenliv i Trondheim: Sluttrapport Fra OBVIT-prosjektet*. Vol. Nr. 12/2008. Trondheim: NTNU. Hentet fra: <https://samforsk.no/Sider/Publikasjoner/Overgang-fra-barnevern-til-voksenliv-i-Trondheim--Sluttrapport-fra-OBVIT-prosjektet.aspx>

Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Willumsen, E. (red.) (2016). *Tverrprofesjonelt samarbeid*. Oslo: Universitetsforlaget

VEDLEGG

Vedlegg 1: Intervjuguide

Vedlegg 2: Forespørsel om deltakelse og samtykkeerklæring

Vedlegg 3: NSD-godkjenning

INTERVJUGUIDE

Presentasjon av bakgrunn og mål med prosjektet

Personalia:

- Navn
- Arbeidssted
- Utdannelse og nåværende stilling

TVERRFAGLIG SAMARBEID VED SÅRBARE OVERGANGER - generelt

- Hva legger dere i begrepet tverrfaglig samarbeid?
- Hvordan oppleves det tverrfaglige samarbeidet?
- Hvordan kan man måle et godt tverrfaglig samarbeid?

TVERRFAGLIG SAMARBEID I PRAKSIS

- Hva kjennetegner/påvirker et godt tverrfaglig samarbeid?
  - Når fungerer det tverrfaglige samarbeidet?
  - Hva er viktig for å få til et godt tverrfaglig samarbeid mellom barnevern og rustjenesten?
  - Suksessfaktorer i det tverrfaglige samarbeidet
  - Har dere noen eksempler der tverrfaglig samarbeid fungerer?
- Hva kjennetegner/påvirker et tverrfaglig samarbeid som ikke fungerer? –
  - Hvordan opplever dere at samarbeidet fungerer/ikke fungerer?
  - Hva hemmer.
  - Har dere noen eksempler der tverrfaglig samarbeid ikke fungerer?
- Forslag til forbedringer av det tverrfaglige samarbeidet
- Har dere kjennskap til hverandres arbeidsfelt?
- Hvordan er brukermedvirkningen?

TVERRFAGLIG SAMARBEID – ORGANISERING

- Hva er din kommune god på i tverrfaglig samarbeid på organisasjonsplan?
- Hva fremmer tverrfaglig samarbeid på organisasjonsplan?
- Hva hemmer tverrfaglig samarbeid på organisasjonsplan?
- Hvordan samarbeider din kommune tverrfaglig:
  - Hvordan organiseres tverrfaglig møter?
  - Fungerer det?

PLANVERK

- Har din kommune planer for tverrfaglig samarbeid?
- Har din virksomhet/avdeling egne planer for tverrfaglig samarbeid? I tillegg til event. overordnede kommunale planer.
- Hva er viktig å ha med i planer om tverrfaglig samarbeid?
- Hvordan utvikles og evalueres planene?
- Hva er viktig at kommunale planer inneholder om tverrfaglig samarbeid?
- Er det utarbeidet felles rutinger og prosedyrer for samarbeidet mellom barneverntjenesten og rustjenesten?

LOVVERK

- Hvilke lovverk arbeider dere etter
- Påvirker lovverket det tverrfaglige samarbeidet?

ER DET NOE DU VIL LEGGE TIL?

STIKKORD:

- KULTUR
- MILJØ
- RAMMEBETINGELSER
- TILLITT
- HOLDNINGER
- VERDIER
- MAKT
- TAUSHETSPLIKT
- RESPEKT

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

«Fra barnevern til voksentjeneste:

Hva påvirker samarbeidet ved sårbare overganger»

Bakgrunn og formål

Jeg er nå i gang med å skrive min masteroppgave i «Tverrfaglig samarbeid i helse- og sosialsektoren» ved Høgskolen i Østfold avd. Fredrikstad. Det jeg ønsker å undersøke i min masteroppgave er hva som påvirker samarbeidet ved sårbare overganger mellom barneverntjenesten og rustjenesten. Undersøkelsen er på organisasjonsplan.

Mitt navn er Christine Nygård og jeg er utdannet sosionom med videreutdanning i rusproblematikk og spilleavhengighet. Jeg ønsker å komme i kontakt med ansatte i barneverntjenesten (saksbehandlere) og rustjenesten (ruskonsulenter) som er villige til å delta i prosjektet på bakgrunn av deres kunnskap og erfaring med tverrfaglig samarbeid ved sårbare overganger. Formålet med masteroppgaven er å bidra til å bedre det tverrfaglige samarbeidet og gjøre overgangen fra barnevern til voksentjenesten smidigere.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Jeg ønsker å gjøre gruppeintervju av 2-3 saksbehandlere i barneverntjenesten og rustjenesten ut i fra en intervjuguide som jeg har laget. I intervjuene vil jeg undersøke deres erfaring med tverrfaglig samarbeid ved sårbare overganger. Jeg vil intervju 2 til 3 kommuner for å få frem flere nyanser om samarbeidet. Dermed får jeg belyst både som de overfører ungdommene og de som skal jobbe videre med ungdommene. Og midt imellom dette skal de jobbe sammen med og om ungdommene. Jeg vil ta intervjuene opp på lydbånd, noe som er vanlig ved kvalitative intervjuer. Jeg vil også ta notater under intervjuene,

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Intervjuene vil bli lagret på minnepenn og vil bli slettet når masteroppgaven er ferdig i juni 2018. Deltakerne i intervjuet vil ikke kunne gjenkjennes i oppgaven. Transkribert materiale vil bli behandlet i tråd med retningslinjene ved Institutt for helse og samfunn. Det er kun jeg og min veileder ved Høgskolen som vil ha tilgang til intervjumaterialet.

Oppgaven vil bli publisert på Høgskolen i Østfold sine nettsider for masteroppgaver i Tverrfaglig samarbeid.

Prosjektet skal etter planen avsluttes innen juni 2018.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med meg på mail christine.nygard@hiof.no eller min veileder hanna.m.ihlebak@hiof.no

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Med vennlig hilsen
Christine Nygård

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

-----
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Hanna Marie Ilhebæk
Remmen
1757 HALDEN

Vår dato: 18.08.2017

Vår ref: 54839 / 3 / AGH

Deres dato:

Deres ref:

Forenklet vurdering fra NSD Personvernombudet for forskning

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 22.06.2017.
Meldingen gjelder prosjektet:

<i>54839</i>	<i>Fra barnevern til voksentjeneste: Hva påvirker samarbeidet ved sårbare overganger.</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Høgskolen i Østfold, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Hanna Marie Ilhebæk</i>
<i>Student</i>	<i>Christine Nygård</i>

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet med vedlegg, vurderer vi at prosjektet er omfattet av personopplysningsloven § 31. Personopplysningene som blir samlet inn er ikke sensitive, prosjektet er samtykkebasert og har lav personvernulempe. Prosjektet har derfor fått en forenklet vurdering. Du kan gå i gang med prosjektet. Du har selvstendig ansvar for å følge vilkårene under og sette deg inn i veiledningen i dette brevet.

Vilkår for vår vurdering

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet med vedlegg
- krav til informert samtykke
- at du ikke innhenter [sensitive opplysninger](#)
- veiledning i dette brevet
- Høgskolen i Østfold sine retningslinjer for datasikkerhet

Veiledning

Krav til informert samtykke

Utvalget skal få skriftlig og/eller muntlig informasjon om prosjektet og samtykke til deltakelse.

Informasjon må minst omfatte:

- at Høgskolen i Østfold er behandlingsansvarlig institusjon for prosjektet
- daglig ansvarlig (eventuelt student og veileder) sine kontaktopplysninger

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

- prosjektets formål og hva opplysningene skal brukes til
- hvilke opplysninger som skal innhentes og hva dette innebærer for deltaker
- når prosjektet skal avsluttes og når personopplysningene skal anonymiseres/slettes

På nettsidene våre finner du mer informasjon og en veiledende mal for [informasjonsskriv](#).

Forskningsetiske retningslinjer

Sett deg inn i [forskningsetiske retningslinjer](#).

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringsskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

Ved prosjektslutt 30.06.2018 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Gjelder dette ditt prosjekt?

Dersom du skal bruke databehandler

Dersom du skal bruke databehandler (ekstern transkriberingsassistent/spørreskjemaleverandør) må du inngå en databehandleravtale med vedkommende. For råd om hva databehandleravtalen bør inneholde, se [Datatilsynets veileder](#).

Hvis utvalget har taushetsplikt

Vi minner om at noen grupper (f.eks. opplærings- og helsepersonell/forvaltningsansatte) har [taushetsplikt](#). De kan derfor ikke gi deg identifiserende opplysninger om andre, med mindre de får samtykke fra den det gjelder.

Dersom du forsker på egen arbeidsplass

Vi minner om at når du [forsker på egen arbeidsplass](#) må du være bevisst din dobbeltrolle som både forsker og ansatt. Ved rekruttering er det spesielt viktig at forespørsel rettes på en slik måte at frivilligheten ved deltakelse ivaretas.

Se våre nettsider eller ta kontakt med oss dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!

Vennlig hilsen

Marianne Høgetveit Myhren

Agnete Hessevik

Kontaktperson: Agnete Hessevik tlf: 55 58 27 97 / agnete.hessevik@nsd.no